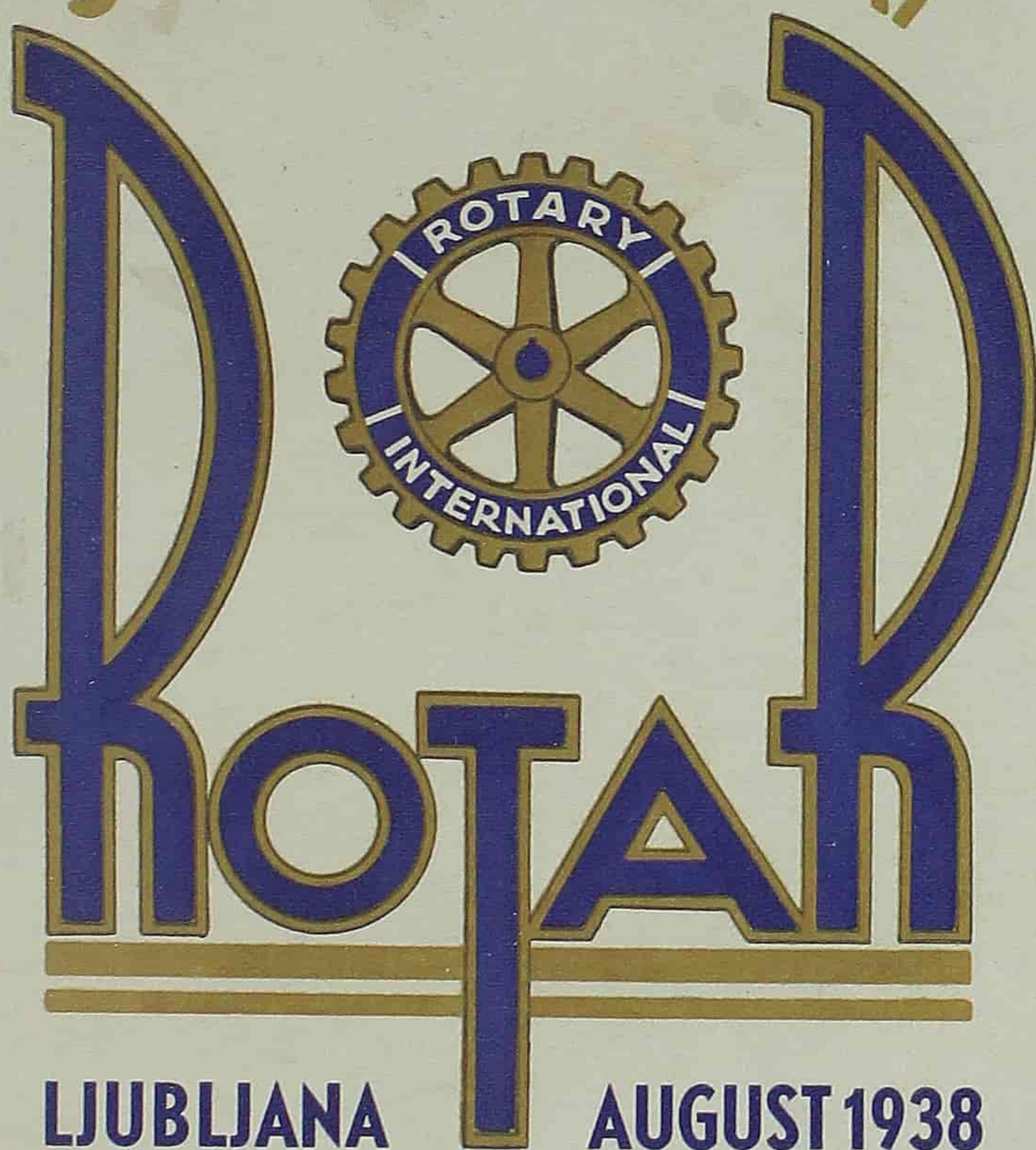

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

JUGOSLOVENSKI

LJUBLJANA

AUGUST 1938

S A D R Ź A J :

DRUGO MESEČNO PISMO GUVERNERA.

Predsednik R. I. George C. Hager dolazi u Europu.

ČLANCI:

Ing. Radovan Alaupović: Naša industrija suhe destilacije drveta.
Dr. Tonko Šoljan: Vivarij, botanički vrtić i praktikum muške realne gimnazije u Splitu.

Eugen Kalai: Žitarska trgovina.

Josip Loos: Jugoslavija kot tujskoprometna zemlja.

Posjet zagrebačkog Rotary kluba Bugarskoj.

IZ ROTARSKOG SVETA:

Čehoslovačka, 66. distrikt R. J. — Rad guvernera i distrikta. —
Rad nekih klubova.

PRETSEDNICI I TAJNICI NAŠIH KLUBOVA.

IZ NAŠEG DISTRIKTA:

Rad naših klubova. — Promene u članstvu.

GODINA VI
15. VIII. 1938

JUGOSLOVENSKI ROTAR

BR. 2

UREDNIK: DR. IVAN SLOKAR, GUVERNER 77. DISTRIKTA,
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10, TELEFON BR. 20-57

IZLAZI SVAKOG 15.-OG U MESECU
CENA GOD. DIN 144 • BROJ DIN 12

DRUGO MESEČNO PISMO GUVERNERA

Pretsednicima i tajnicima svih klubova

Ljubljana, 14. augusta 1938.

Mila braćo!

1. Po povratku pastguvernera brata Steve K. Pavlovića sa odmora posetio sam ga 31. jula o. g. u Beogradu. Tom sam prilikom pretresao sa mojim uvažanim prednjakom sva pitanja i sve probleme našeg distrikta a naročito sam mu zahvalan, što me je upozorio na i ako vrlo mali broj klubova, koji u prošloj godini nisu odgovarali svim rotarskim zahtevima u pogledu reda i rada. Medjutim su u svim klubovima nove uprave već preuzele svoju dužnost te sam uveren, da je u tim izuzetnim klubovima time već nastupio nov period ozbiljnog rada i discipline. To je preduslov svake dobre i jake organizacije a naročito je to potrebno u rotarstvu, koje ne može niti živeti niti prosperirati bez pravih idealnih radnika. Rotarstvo se nipošto ne može usporediti sa drugim udruženjima, koja ne zahtevaju od svojih članova ništa drugo nego redovito plaćanje godišnjih doprinosa i koja se čak i raduju, ako ogromna većina članova prepušta nekolicini, da godinama vodi upravu udruženja a da svi ostali „obični“ članovi toj upravi ne smetaju. Rotary stoji na sasvim drukčijem stanovištu. U njegovu organizaciju ne može niko da udje prostom prijavom, nego treba da bude primljen bez vlastitog sudelovanja i to tek kad je prošao kroz uski filter klasifikacije i kvalifikacije. Rotarska pravila i načela ne samo da ne poznavaju nego

direktno odbijaju mogućnost, da bi klubovi sastojali od nekolicine privilegiranih članova sa monopolom za mesta funkcionara u klubu, u distriktu i u centralnoj upravi a da bi svi ostali članovi smatrali da je dovoljno, da su članovi i da se time ponose. Rotary ne poznaje članove prve, druge i treće vrste. Svi su jednaki, svi treba ne samo da ispunjavaju sve propisane uslove, pre nego su primljeni, nego moraju aktivno učestvovati u rotarskom radu dok su članovi i ako žele ostati članovi.

S tog razloga ima rotarstvo stroge propise, da nebi ušli u njegovo članstvo ljudi, kojima u njegovoj organizaciji nema mesta i da prestanu biti članovi, ako se ispostavi, da nemaju volje ili mogućnosti, da bi ispunjavali sve dužnosti, koje im rotarstvo nalaže. Zbog toga je potrebna najstroža selekcija kod primanja novih članova kao i kod stvaranja novih klubova.

I ako naša organizacija temelji na idealima poznanstva, prijateljstva i ljubavi, služenja u zvanju, u zajednici i u odnošajima između naroda, nipošto se ne možemo zadovoljiti time, da bi njezini članovi čuvali te ideale teoretski u svome srcu, nego zahtevamo praktično primenjivanje tih načela u životu sve dotle, dok se mreža klubova ne proširi na sve prominentne predstavnike svih korisnih profesija u svim većim naseljima i dok naša organizacija na taj način ne obuhvati čitavo čovečanstvo.

Strogu disciplinu naše organizacije dobar rotar neće niti primetiti, jer ona ne traži od njega ništa drugo nego ispunjavanje obaveza, koje je preuzeo, kad je izjavio da prihvata izbor u članstvo. Ako sam nema moći i energije, da bi prema sebi primenjivao načela, koja je prihvatio kao dobra i korisna, kako da taj čovek upliviše na nerotare, da bi se tih načela pridržavali!

U svakome mestu ima više rotarskih duša i karaktera, nego se obično misli. Treba ih pronaći i starati se, da postanu naši vredni drugovi i pomagači. Kako se cela priroda i čovečanstvo umnožava i stalno regenerira izbacujući što je staro i loše a ispunjavajući praznine novim mladim silama punim energije i ideala, tako mora i naš pokret koji je universalan da se pomoću novih mladih članova osvežuje i sačuva pred senilnim marazmom. Zato traži rotarstvo stalnu obnovu krvi i duše i neprestanu horizontalnu i vertikalnu ekstenziju.

Najveća snaga našeg pokreta postoji u tome, što prima u članstvo samo rotare a odbija i čak izbacuje nerotare. Nije to nikakava ekskluzivnost nego jedino selekcija u cilju samoodbrane, da nas nevredni članovi ne bi kočili v našem radu i naše ciljeve kompromitirali.

Naša rotarska zajednica ne nudi svojim članovima nikakvih materijalnih koristi; naprotiv ona traži lični rad i materijelne žrtve. Privilegij rotara postoji jedino u savesti, da su naši članovi i da mogu i moraju saradživati u izgradnji i propagiranju naših idealnih zadataka i ciljeva.

I ako mora svaka organizacija da bazira svoj rad na zdravoj finansijskoj osnovi i da zbog toga traži od svakog člana novčane doprinose za svoju organizaciju, administraciju i ekstenziju, rotarstvo ipak ne reflektira na članove, koji misle da su ispunjavanjem novčanih obaveza udovoljili svojim dužnostima. Ne, takve žrtve rotarstvu nisu potrebne. Rad na polju naših idealnih ciljeva ne može se nadoknaditi novcem nego zahteva mnogo altruizma, idealizma i dobre volje.

2. R o t a r y u m e d j u n a r o d n i m o d n o š a j i m a. Naziv naše organizacije „Rotary International“ ne sme se nikako interpretirati u običnom smislu, kao da bi rotari hteli eliminirati narode, koji su nosioci najvećih kulturnih tekovina. Naprotiv želimo da delujemo medju narodima (inter nationes), da poštuemo sve narode jednako a to medjusobno poštovanje smatramo, kao preduslov za medjunarodno sporazumevanje u duhu uzajamnog služenja. To načelo je tako važno, naročito u današnjim osetljivim i napetim medjunarodnim prilikama, da ne sme niti pojedini rotar u tome svojstvu niti rotarski klub davati nikakvih niti usmenih niti pismenih javnih izjava, koje tangiraju druge države ili inostrane narode bez predhodnog odobrenja distriktnog guvernera kao funkcionara Rotary International. Iz tog razloga potreban je sporazum guvernera i za priredjivanje interdistriktnih sastanaka. Zbog toga je i centralna uprava R. I. na svojoj poslednoj sednici izmenila tačku 2 odredaba o medjunarodnom služenju R. I. kako sledi:

„Rotary klub može se upotrebiti sa potrebnom oprežnošću i za predavanja o javnim problemima. No ako su ti problemi suprotni, preporučuje se, i ako to nije neophodno potrebno, da se obrazloži i suprotno stanovište u jednakoj meri.

Nijedan Rotary klub ne sme donošati zaključke ili primati resolucije u pogledu naročitih planova o medjunarodnim problemima, niti sme upućivati apele ili preduzimati akcije sa strane klubova u jednoj državi na klubove, stanovnike ili vlade druge države ili drugog naroda, niti širiti govore ili predloge za rešavanje specifično medjunarodnih problema.“

3. Z v a n i č n a p o s e t a k l u b o v a. Prvi klub, kojeg sam zvanično posetio bio je sasvim prirodno Ljubljanski klub. Kod

te posete imao sam 3. o. m. priliku da u dužoj konferenciji sa upravnim odborom i sa predsednicima komponentnih pododbora pretresem sva važna pitanja rotarskog rada. Prijatno me je iznenadio detaljirano izradjen nacrt rada za ovu rotarsku godinu. Svi su funkcionari puni dobre volje, koja garantuje siguran napredak i uspeh tog kluba. Pod kumstvom ljubljanskog će se kluba u najkraće vreme ustanoviti novi klub u Kranju a svi su izgledi da će saradnjom klubova u Zagrebu i u Mariboru uspeti i ustanovljenje novog kluba u Celju.

4. N o v i k l u b o v i : Rotary klub Vukovar kumuje novome klubu u Brčkom, koji će se inauguirati već 27. augusta o. g. Ljubljanski klub radi na ustanovljenju novog kluba u Kranju, a zagrebački u Slavonskoj Požegi. Preporučam svim klubovima da rade intenzivno na polju ekstenzije ustanavljanjem novih klubova. Za svaku potrebnu pomoć im stojim uvek na raspoloženju a za svaki uspeh ću im biti blagodaran.

5. P e d e s e t g o d i š n j i c a b r a t a D r . M i l a n a S t o j a d i n o v i ć a . Naš vrlo uvaženi pastdirektor i pastguverner brat Dr. Milan Stojadinović, predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova završio je prošlog meseca pedesetgodišnjicu svog života.

U zemlji kao i u inostranstvu proslavio se je taj značajni jubilej opštim priznanjem javnog rada rotara državnika velikog formata, koji je naročito na polju medjunarodnih odnošaja mnogo doprineo k očuvanju mira i k bitnom poboljšanju odnošaja naše Kraljevine sa susednim državama kao i sa velikim silama. To je pravi rotarski rad vredan opšteg priznanja. U ime našeg rotarskog distrikta uputio sam bratu Stojadinoviću prilikom tog njegovog jubileja srdačne čestitke sa najboljim željama za budućnost.

6. Skoro će prestati velika vrućina pa i letni odmori, putovanja, letovanja i lečenja. P r i b l i Ź u j e s e d o b a n o v o g n o r m a l n o g r a d a . Neka bude to i početak novog rotarskog rada u svim klubovima. Nove uprave sigurno će opravdati poverenje svojih članova, koji su ih postavili na istaknute položaje poznavajući ih kao dobre, neumorne altruistične radnike, pune idealizma i dobre volje. Samo dobra volja je stvaralačka sila, koja nikada ne može da usahne i koja pretvara ništa u nešto.

U tom uverenju i u toj nadi Vas srdačno pozdravljam draga mi braćo

kao odani Vam

Dr. I v a n S l o k a r .

PRETSEDNIK R. I. GEORGE HAGER DOLAZI U EUROPU

18. augusta ove godine napustio je predsjednik Rotary International George Hager sa gospodjom New York na krovu ladje Kungsholm. 26. augusta dolazi predsjednik Hager u Švedsku, u Göteborg, odatle će krenuti na IV. regionalnu konferenciju u Stockholm. Ova konferencija traje od 2.—4. septembra o. g. te će joj prisustvovati i švedski kralj kao i drugi visoki gosti, što će konferenciji davati poseban sjaj.

Posle IV. regionalne konferencije nastupiće predsjednik Hager sa gospodjom veliki put kroz Europu. Na tom svojem putu posetiće ove države: Finska, baltičke države, Poljska, Rumunija, Bugarska, Jugoslavija, Madjarska, Čehoslovačka, Švica, Francuska i Velika Britanija.

U našu državu dolazi predsjednik Hager sa gospodjom iz Sofije 23. septembra naveče u Beograd te će se u Beogradu zadržati tri dana i posle nastaviti put za Madjarsku.

15. oktobra polazi prema programu predsjednik Hager sa gospodjom na parobrodu Empress of Britain natrag u Ameriku.

NAŠA INDUSTRIJA SUHE DESTILACIJE DRVETA

Ing. Radovan Alaupović

Pod suhom destilacijom drveta podrazumijevamo proces hemijskog raspadanja drveta pod uplivom toplote, a bez pristupa vazduha. Svakako iz početka se destilacija drveta vršila na vrlo primitivan način. — Od proizvoda su se dobivali samo drveni ugalj, mali dio drvenoga sirćeta i katran. Ostali proizvodi su sagorevali kod samog procesa. S razvojem rudarstva počinje potreba za drvenim ugljenom sve više rasti, tako da se počelo raditi na usavršavanju postrojenja za suhu destilaciju drveta. — Kao posljedica ovoga pojavila su se nastojanja za dobivanje što boljega i što jeftinijega drvenog ugljena. Tako u to doba pada upotreba peći, koje pored dobivanja drvenoga ugljena omogućuju i dobivanje ostalih proizvoda. Razvitak ove industrije počinje u Švedskoj, odakle prelazi u Njemačku, Austriju, Englesku i Škotsku a iz ove u Sjevernu Ameriku i Kanadu, gdje se za kratko vreme razvija do vrlo velikoga opsega. — U Francuskoj se nastojala uvesti upotreba gasa dobivenoga od drveta za osvetljenje, samo što se to nije moglo održati uslijed konkurencije gasa dobivenoga iz kamenog ugljena.

U našoj državi imamo dve destilacije drveta i to: Destilaciju drva Gutman, Belišće i Jugoslavensku Destilaciju Drva d. d. Teslić. — Ova druga je po svom kapacitetu mnogo veća, a po svom položaju važna naročito kao ratna industrija.

Na sastanku male i velike Usore, a na pruzi državne šumske željeznice Usora—Pribinić, 26 km od stanice Usore na glavnoj pruzi Brod—Sarajevo, leži sada, već gradom proglašeno, mjestance Teslić.

Upravo ove godine navršilo se 40 godina kako je društvo „Kasseler Trebertrockung A. G.“ osnovalo u Tesliću fabriku suhe destilacije bukovoga drveta. U ono vrijeme, razvitkom metalurgijske indu-

strije u Bosni i Hercegovini, nastala je potreba da se podigne fabrika u svrhu da se željezara u Varešu snabdeva s drvenim ugljenom.

Gornje njemačko društvo, uslijed nestručnoga rada kao i radi finansijskih špekulacija, propalo je, pa je ta fabrika prešla u ruke društva „Holzverkohlungs-Industrie A. G., Konstanz“, u Njemačkoj.

Povoljnim koncesijama na polju dobave drveta iz državnih šuma, lignita (smedjeg ugljena) iz Kreke, velikim povlasticama na bosanskim željeznicama za prevoz polu i gotovih fabrikata, osiguranom prodjom drvenoga retortnog ugljena željezari Vareš, oslobođenjem sviju direktnih poreza, omogućeno je toj fabrici još prije svjetskog rata, da se održi i razvije do jedne od najvećih fabrika ove vrsti u Europi. Po svršetku svjetskoga rata, pripalo je ovo preduzeće prema versailleskom ugovoru našoj državi, koja ga predaje god. 1920. na trogodišnji zakup „Prvom jugoslavenskom d. d. za šumsko gospodarstvo i industriju“ a isto osniva u g. 1922 zasebno društvo „Destilacija drva d. d., koje preuzima tu fabriku u zakup od države na 50 godina i započinje svoj rad 1 decembra iste godine.

Kao sirovina za ovu vrstu industrije služi drvo i to više bjelogorica ili tvrdo drvo, nego crnogorica i meko drvo. Drvo se mora sjeći u dobu mirovanja sokova, t. j. kada sadrži najmanje vode. Oboreno stablo se iscjepa na cjepanice promjera 15—20 cm a duljina 1—1.50 m i tako iscepano ostavi na slagalištu, da se posuši. Na taj način vlaga drveta pada na cca 20%. Tako pcsušeno drvo dolazi u peći, u kojima se vrši proces suhe destilacije. Glavne sastavine drveta, koje su važne za proces suhe destilacije su celuloza i lignin. Na koji su način ovi medjusobno vezani, da li hemijski ili fizikalno nije potpuno razjašnjeno. Drugi spojevi, koji se nalaze u drvetu, nisu važni za samu destilaciju drveta. — Pod uplivom toplote celuloza ili lignin se raspadaju u čitav niz hemijskih spojeva, od kojih u najvećoj množini osim vode dolazi sirćetna kiselina i metilni alkohol.

U sistemu peći s neprekidnim radom, kao što je to slučaj i u Tesliću sam proces suhe destilacije drveta se vrši na slijedeći način:

Posušeno se drvo sa slagališta u posebnim vagonima prevlači u sušare, gdje se suši pomoću toplih gasova, koji ovdje dolaze direktno u dodir sa drvetom, a koji nastaju sagorevanjem smese generatorskog gasa i gasova nastalih kod samog procesa destilacije. — Ovo sagorevanje se vrši u posebnim uredjajima, koji služe za grijanje peći, gdje se vrši proces suhe destilacije. Na taj način gasovi u pećima za destilaciju ne dolaze direktno u dodir s drvetom. U sušarama se snizi vlaga drveta na cca 10%. Tako sušeno drvo se prevlači opet zajedno s vagonom u peći, u kojima počinje proces destilacije. Posle svršenog procesa u vagonu ostaje drveni ugalj, koji se hladi u zato odredjenim odjeljenjima. Proces suhe destilacije se obično reguliše prema temperaturi gasova, koji se razvijaju, a gdje to konstrukcija peći dozvoljava može se ovaj regulirati i po boji i množini destilata.

1) Gasovi, koji se ne daju kondenzirati a sastoje se u glavnom iz: CO_2 , CO , H_2 , CH_4 upotrebljavaju se za loženje.

2) Pare tekućih proizvoda rastavljaju se od gasova u posebnim hladnjacima. Kondenzirani se ostave u drvenim kacama, da se taloženjem odvoji katran od drvenog sirćeta. Katran se preradjuje u sirovi kreozot, ulje za impregniranje u smolu, a drveno sirće na sirovo

sirće i sirovu drvenu žestu. Iz sirovog sirćeta dobije se ili koncentrirana sirova sirćetna kiselina ili kalciumacetat. Sirova sirćetna kiselina služi za dobivanje esencije za jelo ili ledene sirćetne kiseline, a kalciumacetat za proizvodnju acetona i acetonskih ulja. Sirova drvena žesta se rastavlja na čisti metilni alkohol, metilacetat, metilaceton, razne smese za denaturiranje spirita i na drveno ulje. Množina ovih proizvoda zavisi od vrste drveta kao i od načina, na koji se vrši sam proces suhe destilacije. Množina sirćetne kiseline u drvenom sirćetu iznosi 8—12%, ako se upotrebi tvrdo drvo za destilaciju (Bjelogorica), a samo 5—6% kod crnogorice.

Množina metilnog alkohola za prvu vrstu drveta iznosi 5—5% a za drugu 2%. Osim ovih glavnih spojeva dolazi još čitav niz drugih, ali se nalazi u maloj količini važnijih spojeva.

Suha destilacija drveta brojem svoji hproizvoda stvara mogućnost razvoja mnogim vrstama industrije, dajući im ili potrebne sirovine ili pomoćna sredstva. Mogu kazati da su sve industrije koža, tekstila, boja, lakova, kao i fabrike mnogih farmaceutskih preparata upućene na destilaciju drveta kao na izvor potrebitih sirovina. Osim ovih proizvoda, naše destilacije ne samo da zadovoljavaju potpuno potrebe u zemlji, nego su još i prisiljene, da kod iskorišćenja potrebnoga minimuma prerade drveta i izvoze veliki dio navedenih proizvoda.

U kratko želim ovdje navesti neke naše proizvode i njihovu upotrebu:

D r v e n i u g l j e n . kao sredstvo za pogon motora na plin i za visoke peći.

A c e t o n za izradu bezdimnog baruta.

S r e d s t v a z a r a s t a p a n j e za proizvodnju raznih lakova za aeroplane itd.

F o r m a l d e h y d, kao sredstvo za desinfekciju i za proizvodnju eksploziva.

Č i s t i k r e o z o t za medicinske svrhe.

M e t i l n i a l k o h o l kao pogonsko sredstvo u zamjenu za benzin.

K a t r a n s k a u l j a za impregniranje drveta itd.

Već iz ovog sumarnog izlaganja jasno je, koliko je veliki značaj industrije suhe destilacije drva naročito obzirom na aceton i njegovu ulogu u obrani zemlje.

Zbog tih razmjera rada industrija suhe destilacije s pravom spada u kategoriju velike teške industrije.

Značajno veliki kapitali, specijalna uređenja, snabdevanje sirovinama i industrijski zamah širokih razmjera uslov su za postojanje ove industrije i zbog toga Evropa nije bogata ni zasićena ovom vrstom industrijskoga aktiviteta. —

Nema sumnje, da je za našu državu zbog svih gore navedenih razloga destilacija drva jedan vrlo važan faktor po svom privrednom, socijalnom i zemaljsko obranbenom značenju!

R o t a r s k e r a d o s t i . 17. jula ove godine venčao se je u Jagodini br. M. Tasić. Na svadbi bilo je prisutnih 8 rotara, članova njegovog kluba i još rotarska braća iz Leskovca. — Naša rotarska čestitanja.

VIVARIJ, BOTANIČKI VRTIĆ I PRAKTIKUM MUŠKE REAL. GIMNAZIJE U SPLITU

Referat rotara Dra. Tonka Šoljan-a na sastanku R. C. Zagreb.

Početak prošle školske godine utvrdio sam, da je kod djaka muške realne gimnazije u Splitu poznavanje i najglavnijih pretstavnika slatkovodnih riba, koje oni uče, vrlo nesigurno i nestvarno. Razlog je u prvom redu što se ogromnoj većini primorskih djaka nikad još u životu nije pružila prilika, da vide ni žive ni mrtve glavne slatkovodne ribe, izuzevši u najboljem slučaju po koji mršavi preparat u školskoj zbirci. Korist od učenja opisa i života slatkovodnih riba pod takvim okolnostima upravo je toliko, da djaci najobičnije slatkovodne ribe ne bi bili kadri n. pr. na tržnici ni raspoznati, a da i najvažniji naučni podaci o njihovom životu, o njihovoj ekonomskoj vrijednosti i iskorišćivanju — koje oni nikad nisu mogli da vežu na izvjestan lik ribe — predstavljaju puku apstrakciju vrlo problematične i prolazne vrijednosti — sve s rezultatom da i bolji djaci materijal naučen na taj način ubrzo prosto zaborave. U pogledu poznavanja slatkovodnih riba od strane djaka bez sumnje podjednako slabo stoje sve naše srednje škole na čitavom našem — slatkim vodama oskudnom — primorju, a slično stoji i sa stvarnim poznavanjem svih ostalih slatkovodnih životinja i njihova života. Evo samo jedan statistički provjereni primjer:

Netom su u školskoj godini 1936/1937 djaci drugog razreda spomenute škole završili gradivo slatkovodnih riba, t. j. u času kad su ih po imenima i po opisu najbolje znali, tražio sam da se jave oni koji su ikad i bilo gdje vidjeli deset najpoznatijih naših slatkovodnih riba, bilo živih, mrtvih, svježih ili konzerviranih. U svakom razredu bilo je po 20 djaka.

	Vidjelo je		
	u II a	u II b	
pastrvu	44	44	djaka, jer u Solinu kod Splita ima gajilište dužičastih pastrva,
šarana	11	2	djaka
karasa	1	0	„
linjka	1	0	„
soma	5	5	„
patuljastog somića	0	0	„
grgeča	2	0	„
smudja	2	0	„
štuku	5	0	„
kečigu	1	0	„
gavčicu	0	0	„

Osim pastrve, koja se donosi i na splitsko ribarnicu, ostale vrste koje su vidjene, vidjeli su samo oni djaci, koji su nedavno doselili u Split iz unutrašnjosti ili oni autohtoni djaci koji su imali prilike da posjete Zagreb (tržnicu) ili koje drugo mjesto unutrašnjosti.

Da se tom nedostatku doskoči izgradio sam pomoću djaka i većinom privatno sabranim sredstvima, te po kojom subvencijom u

školskom dvorištu Muške real. gimnazije u Splitu najpre par bazena s tekućom vodo vodnom vodom, koji predstavljaju potok i sadrže potočnu i rječnu (većinom riblju) faunu te jedan sa stajaćom vodom, koji predstavlja baru sa njenim stanovnicima — sve s ukupnom površinom od dvadesetak metara (u pomanjkanju većega slobodnog prostora). Sve glavne slatkovodne ribe za taj umjetni potok (osim pastrva) poklonilo je ribnjačarstvo g. Zwillinga iz Crne Mlake kod Zdenčine.

Isti razlozi i potrebe savremene obuke iz biologije navele su me da osnujem i jedan školski botanički vrtić i jedan univerzalni i trajni školski vivarij.

Školski botanički vrtić ostvarivao se pod dosta teškim okolnostima, od kojih je bila najteža pomanjkanje potrebnog zemljišta, koje se na malom prostoru u kršu moralo tek stvarati. Ipak broji danas već preko par stotina izabranih drvenastih i zeljastih biljnih vrsta.

Za vivarij — budući da škola nije raspolagala za nj ni jednom slobodnom prostorijom — podigao sam sa djacima u dvorištu jednu zgradicu od cca 25 m² podne površine kao insektarij za gajenje svilca (svilene bube) i drugih kukaca, a koje ujedno služi i za akvarijić i kao zimovnik za osjetljive više životinje.

U privatnom dvorištu direktora škole, što ga je on rado u tu svrhu ustupio, podigao sam pak dva niza uzornih nastambi za kuniće i seriju velikih stalnih kaveza za razne ptice i sisavce, pa golubinjake i par modernih košnica pčela. Na taj način izgrađen je sasvim školski vivarij.

Vivarij i vrtić raspolazu i svojom bibliotečicom od 50-tak praktičnih priručnika.

Sve su te nastambe već naseljene životinjama — prema djelomičnom popisu u školskom „Izvještaju“ na strani 42 i 43 i omogućuju najidealniji tip radne obuke. U svrhu oživotvorenja što potpunije takove obuke uveo sam dapače u školi i biološki praktikum, koji se svake subote održava za naprednije, gdje se pomoću za to ad hoc nabavljenoga instrumentarija i sama anatomija životinja i bilja uči već praktično na objektima seciranjem. Materijal za seciranje pruža dobrim djelom školski vivarij, kao sisavce, ptice, gmazove i vodozemce, dok ribe, glavonošce i školjkare daje besplatno gradska ribarnica, a ostale životinje priskrbuju samo djaci. Materijal za botanički dio praktikuma daje pak dobrim djelom školski botanički vrtić. Vrijedniji objekti iz vivarija i iz školskoga botaničkog vrtića dospjevaju konačno u školsku prirodoslovnu zbirku.

Prema navedenome postigao sam u nepune dvije školske godine i bez ikakvih predvidjenih sredstava, da Mušku realnu gimnaziju u Splitu opskrblim u tolikoj mjeri pomagalima za savremenu biološku obuku kao što možda nije ni jedna gimnazija u državi. Sva ta pomagala, koja predstavljaju danas jednu vrijednost od oko 70.000.— Din., dobila je škola gotovo besplatno, jer sam najveći dio sretstava priskrbio kao poklon od raznih poduzeća, tvornica, raznih fondova (n. pr. lovački i dr.), udruženja i privatnika. Radove je uz manje iz-

nimke izvelo samo školsko osoblje sa djacima kao radnom snagom. I izdržavanje i ishrana životinja gotovo je besplatna (jetra poklanja Veterinarski odsjek Gradskog poglavarstva, kukuruz i drugo sjemenje razne firne, zeljastu hranu djelomično takodjer itd.). Susretljivost direktora škole, koji je i aktivno sudjelovao kod radova, te žrtvovao čak i svoje privatno dvorište, te saradnja dvaju mojih kolega iste struke na školi olakšali su mi ostvarenje ovoga plana i pridonose svoj udio efikasnosti njegova korišćenja. Netom su postali vidljivi prvi rezultati mojih napora te sam mogao i mogu sada s uspjehom računati i na potporu načelnika Prosvjetnog odjel. banovine. Interes djaka za takav način praktičnoga rada i učenja biologije, na samim objektima i to gdjegod je moguće živim, znatan je, što je počelo već da se odražuje i na njihov konačan uspjeh u tom predmetu, iako su sve instalacije potpuno dovršene tek koncem ove školske godine. Definitivni rezultat moći će prema tome da se pokaže i ocjeni tek od iduće školske godine unapred. Djaci ove škole osnovali su za sve prirodne nauke i svoje udruženje „Rudjer Bošković“ i u njemu osim ostalog rada uz nastavnike, održali kroz prošlu godinu iz same biologije petnaest predavanja dobro posjećenih i pristupačnih i publici.

Ovaj je plan, kako rekoh, potpuno ostvaren neposrednom inicijativom nastavnika i unutarnjim radom u samoj školi, dakle bez kredita, u svom pretežnom djelu i bez ikakvih drugih sredstava same škole, a i izdržavanje stoji školu vrlo malo.

Medjutim sasvim je opravdana želja i tvrdnja da država ima da se brine za podizanje naših škola na savremeni niveau. No ko zna kada će se ta želja potpuno ostvariti i koliko će do tada naše djece proći kroz te škole pod teškim i u svijetu odavna preživjelim uvjetima za rad i izaći iz njih iscrpljeni a s nedovoljnom i manjkavom općom naobrazbom.

Zato sam mišljenja da bi se na svakoj našoj srednjoj školi u razmjeru s mogućnostima moglo nešto slično poduzeti za unapredjenje biološke obuke, dok i za druge predmete, za koje nisam kompetentan, ne tvrdim, ali takodjer ne isključujem mogućnost za to. Tome bi naši nastavnici i pored neobično teških prilika u kojima žive, morali pristupiti odmah, ne gubeći vrijeme u teoretiziranju i u željama, makar vrlo opravdanim, ali koje će ko zna do kada ostati puste, jer radi se na koncu o našoj djeci!

Unapredjenje nastave u tom smislu i u takvim granicama, u koliko danas ne dolazi od nadležne i za to pozvane vlasti, zavisi dakle o inicijativi i dobroj volji samih nastavnika. Ako nigdje, a ono na srednjim školama potrebno je baš u današnjim teškim prilikama najsavjesnije vršenje službe od strane naših profesora, jer protivno značilo bi za nas i za našu djecu i time za sreću i naše uže domovine jednu vrlo nerazumnu autosterilizaciju.

R o t a r s k a o d l i k o v a n j a. Br. dr. Jozo Poduje, R. C. Zagreb, odlikovan je francuskim ordenom Legije časti. — Br. Gojmir Anton Kos, R. C. Ljubljana, odlikovan je redom Sv. Save IV. r. — Naša iskrena čestitanja.

ŽITARSKA TRGOVINA

Eugen Kalai, R. C. Petrovgrad

Istoriski pregled.

Stari vek. Prvi problemi. Bilo neposredno u obliku brašna i hleba, bilo posredno na taj način, što se žitaricama gaji stoka namenjena klanju, veliki deo svoje ishrane kulturni narodi dobijaju iz žitarica.

Prestanak nomadskog života, t. j. početak kulturnog života u prisnoj je vezi sa proizvodnjom žita, jer su narodi, koji su počeli da se bave ovom poslom, zidali sebi naseobine, kako bi sami mogli da požnju ono, što su posejali. Seoba naroda takodje je u vezi sa proizvodnjom žitarica.

U prvo vreme proizvođači su proizvodili samo toliko, koliko je njima samim bilo potrebno. Postepeno se medjutim i ovde razvila trampa, a razvitkom kulture i sistematska trgovina žitom. Razdeobom proizvodnje i trgovine stvorila se interesna suprotnost izmedju vlasnika zemlje, koji su se bavili zemljoradnjom i potrošača, koji nisu imali obradive zemlje. Usled toga već tada se pojavljuje borba oko agrarnog pitanja i regulisanje, pa i samo organizovanje žitne trgovine.

Već kulturni narodi najstarijih vremena: Feničani, Vavilonci, Asirci, Perzijanci i t. d. morali su sami da se brinu za svoje hlebne sirovine. Uvoz je bio moguć samo na primorju, pa je zato kod ovih naroda već tada postojala podela zemlje, a žitarska trgovina bila je regulisana. U kasnija vremena ljudi su se uvozom već pobrinuli za nesmetano snabdevanje hlebnim sirovinama, pa je u starom veku i u doba Rimljana već velikom brigom negovan uvoz žita, ne zanemarujući pri tom ni zemljišno pitanje. Ovako isto je bilo i u srednjem veku.

Srednji vek. Kultura u vezi sa žitnom trgovinom. Ponovno razvijanje kulture zasniva se na proizvodnji žita. Tek u XI i XII veku, pri osnivanju gradova, ponovo nailazimo na trgovinu žitom, a u XV veku njoj se pripisuje već ogroman značaj. U XVI veku narod se počeo da bira nezavisan od mesne proizvodnje žita pojedinih država, dok su baš tada državne vlasti uzele u svoje ruke regulisanje žitne trgovine, štiteći pri tom čas interese proizvođača, čas potrošača. U XVII i XVIII veku u proizvođačkim državama pojavljuje se zaštita cene žitarica.

Utica j razvitka saobraćaja. Razvitkom saobraćajnih sretstava u XIX veku najzad se stvara medjunarodna trgovina žitom, koja štiti narod od opasnosti do tada česte gladi i koja reguliše previsoke cene. Ovim se izjednačuje kako potrošnja žita, tako i cena, čak i u državama, koje su narodne. I pored toga medjutim, pojedine države uvode posebne propise, naročito posle slabije žetve, da bi sprečile preteran skok cena, ali isto tako intervenisale su i onda, kada bi cene bile suviše niske, da bi sačuvali proizvođače od većeg gubitka.

Talijanske i nemačke države zidale su već u srednjem veku velike magacine u kojima su skupljale rezerve sa ciljem da regulišu cene. Zanimljivo je da su već stari Grci doneli jedan zakon za suzbi-

janje slobodne trgovine. Njega su i Rimljani prihvatili. U srednjem su veku fanatično proganjali zeleneštvo žitom i država je vodila nadzor nad celim poslovanjem trgovaca.

Slobodna trgovina. Krajem XVIII i početkom XIX veka u Francuskoj i Nemačkoj najzad se pojavio jedan jak pokret, da se žitarska trgovina na celom svetu oslobodi svojih okova i da bude sasvim slobodna. Sredinom XIX veka Engleska i Francuska otpočinjaju jaku borbu protiv žitnog zakona, koji je regulisao cene i zahtevaju slobodnu fluktuaciju cena nasuprot minimalnim cenama.

Novi vek. Žito kao predmet svetske trgovine. Na kraju XIX veka po većim proizvodjačkim područjima i na važnim tržištima sa gledišta trgovine žitom, zidani su moderni silosi i elevatori. Silosi u Čikagu, Toledu i Sent Luju u Americi tako su veliki, da se u njima može smestiti do 2—2,5 miliona met. centi žita. Svi ovi silosi služe tamošnjoj žitnoj trgovini. Sledeći silosi zidani su u Odesi i ostalim pristaništima Crnog Mora. Velika javna skladišta, silosi, zidani su i u Parizu, Marselju, Hamburgu, Beču, Budimpešti. Ovi silosi, odnosno skladišta, služili su osiguranju potreba. Cene su se međjutim uvek upravljale po slobodnoj trgovini.

Od kraja XIX veka na čelu izvoznčkih država žita stoje Sjedinjene države. Žitnica predratne Evrope bila je Rusija, koja je žitom snabdevala oko $\frac{2}{3}$ Evrope. Posle rata ovo se naravno izmenilo i ruski se izvoz srozao na beznačajnu količinu. Ako međjutim ipak čujemo o ruskom dampingu, to još ne znači, da oni na tržište iznose svoj stvarni višak. Nasuprot tome neverovatno se povećao izvoz iz Amerike, jer su za vreme rata isečene ogromne prašume da bi se dobile površine z izratnom zemljom. Isto se desilo i u Južnoj Americi i Australiji. Ovo je razlog, što sada imamo godišnje oko 100—150 miliona metara svetskog viška, koji se prenaša iz godine u godinu. Stvarna je činjenica, da su u Severnoj Americi u nekim posleratnim godinama bile tako niske cene, da farmeri s udaljenijih krajeva uopšte nisu unovčili svoje proizvode, jer bi troškovi prevoza prevazišli vrednost žita. Kada je kriza bila u najvećem jeku, u Americi su pokušali, da cene podignu državnom intervencijom. Donet je zaključak, da se ni jedan bušel žita ne liferuje na evropsku pijacu, već da država preuzme od farmera žito dajući mu za njega priličan pred-ujam. Ovom merom američka vlada nije međjutim došla do željenog rezultata, jer su u Evropi bile nagomilane ogromne zalihe, pa nije došlo do potrebe uvoza iz Amerike. Veliki deo farmera je tada propao, a američka vlada je naplatila ogromne iznose. Inače samo 10—15% evropskog uvoza pokrivaju dunavske zemlje, dok se oko 80% nabavlja iz prekomorskih država.

Berze.

Prva berza za žito osnovana je 1617 godine u Amsterdamu. Berze se zatim osnivaju u Londonu, Parizu, Beču, Berlinu, Budimpešti, Hamburgu, Antwerpenu, Njujorku, Čikagu, San Francisku, kasnije i u Beogradu, pa je svetska trgovina žitom dirigovana sa ovih berzi. Zahvaljujući tekovinama moderne tehnike omogućena je time ujednačenje cena na celom svetu.

Interesantno je, odakle potiče reč „berza“. U srednjem veku živeo je neki flandrijski plemić imenom Van der Borse. Ovaj se seti, da u svojoj palati — na kojoj je inače bio uklesan njegov grb: kesa za novac, berza — održava stalne sastanke trgovaca i bankara s ciljem, da raspravlja dnevne poslove i vesti.

Način rada na berzi. Berza je ustanova, u kojoj se u određeno vreme skupljaju njeni članovi, da tu sklope poslove. Članovi berze su trgovci, mlinari i veleposednici.

Svaka vrsta žita ima svoju određenu t. zv. uzans kakvoću. To znači, da na berzi zaključena roba treba da ima bar uzans kvalitet, izuzevši da je izričito drukčije ugovoreno. Ukoliko je liferovana roba slabije kakvoće, onda treba prodavac kupcu da bonificira, ukoliko je pak bolje kakvoće, treba kupac prodavcu da nadoknadi razliku. Uzans kakvoća pšenice na evropskim berzama iznosi 76 kgr 2%, što znači, da jedan hektolitar pšenice treba da teži bar 76 kgr, a 100 kgr pšenice ne sme da sadržava više od 2 kilograma urodice. U zdravom kukuruzu sme da bude najviše 2% pokvarenih ili lomljenih zrna, t. j. od 100 zrna sme da bude samo 2 pokvarena.

Na berzi se sklapaju dve vrste posla. Sa efektivnom robom, pod kojom podrazumevamo prompt liferovanje i sa terminskom robom, kod koje se zaključak sklapa za isporuku u jednom određenom roku od 1 do 6 meseci. Važno je da se istakne sledeće: terminski poslovi daju neupućenom utisak, kao da se tu radi o čisto špekulativnim poslovima. To međutim nije tačno, pošto baš ovi poslovi skrivaju u sebi i izvesnu socijalnu korist, jer za duži period vremena unapred regulišu cene žita i hleba. Mlinovi n. pr. mogu da sebi nabave, da „pokriju“ za nekoliko meseci unapred za mlevenje potrebne količine pšenice. Oni bi inače mogli da preuzmu i da drže u magacinu efektivnu pšenicu samo za nekoliko nedelja. Ovako pak, za kasnija vremena kupuju t. zv. pšenicu na hartiji. Ova ima tu korist, da je moguća regulacija cene brašna za sve to vreme, za koje je kupljena pšenica na hartiji. Berzanski poslovi ove vrste mogući su samo tamo, gde su terminski poslovi dozvoljeni. Ovo je slučaj sa svim berzama Amerike, a u Evropi sada još u Engleskoj, Holandiji. U projektu je, da se ovi poslovi uvedu i na Beogradskoj berzi. Ovakvi terminski poslovi naravno često se sklapaju iz špekulacije, pa su zbog njih ne jedan put propala i čitava bogatstva.

Prekookeanske berze primaju članove samo u ograničenom broju. Često se dešava, da se za jedno upražnjeno mesto plati čitavo imanje. Jedno člansko ovlašćenje na Njujorškoj berzi i sada staje 40—50.000 dolara.

Liferovanje žitarica.

Kada trgovac od seljaka preuzme kupljenu robu, on je utovaruje u vagon ili šlep i dalje upućuje u inozemstvo. Kod nas se žito izvozi ili vodenim putem uzvodno za Nemačku i Češku i nizvodno do Braile, gde se pretovaruje u morske ladje i raznosi na sve strane sveta, ili se utovaruje u vagone iz kojih se posle u Dubrovniku, Splitu, na Sušaku pretovaruje u morske brodove.

Do pre nekoliko godina naše se žito nije izvozilo preko domaćih luka. Tek sniženjem t. zv. lučke tarife za nekoliko dinara ovaj je

način izvoza postao takodje rentabilan. Usled ove jednostavne i pametne mere naša država od tada ima ogromne koristi, jer je jadranska pruga po kadkad prosto prenatrpana vagonima žita. Ovim se daje obiman posao domaćim brodarskim društvima, a kod pretovara i domaćoj radnoj snazi.

D o m a ć a t r g o v i n a.

Žitna trgovina u Jugoslaviji bila je do 1931 sasvim slobodna. Tada je osnovano Privilegovano društvo za izvoz — Prizad — i žitna je trgovina monopolisana. Prizad tada nije vršio samo izvoz, nego je pšenicom snabdevao i domaće mlinove. Svakom je poznato, da je ovaj pokušaj pretrpeo neuspeh, država je naplatila ogromnu svotu, monopol je ukinut, a Prizadu je odredjen drugi način rada. Danas se pšenica može da izvozi samo putem Prizada. U države, s kojima imamo klirinški sporazum, kao što je Italija, Čehoslovačka, Nemačka, kukuruz može da izvozi samo Prizad, dok je izvoz u ostale zemlje slobodan. Zahvaljujući odličnoj kakvoći, podobnosti transportovanja, kao i dobrim vezama trgovaca, jugoslovenski se kukuruz rado kupuje u Engleskoj, Danskoj, Švedskoj i td. Minule sezone liferovali smo nešto kukuruza i u Španiju i to kako u republikansku, tako i u Frankovu.

K v a l i t e t.

Najbolju pšenicu imamo u Potisju, a zatim u ostalim delovima Vojvodine. Sremska i hrvatska pšenica je slabija, a kvalitet srbijanske pšenice je najslabiji.

P r i z a d.

Svaki objektivni žitarski trgovac zna, da je Prizad danas potreban, a naročito kod pšenice, tim pre, što su neke uvoznčke zemlje uvele sistem jedne ruke, t. j. centralnog organa za kupovinu žita. Iako je u prošlosti bilo pritužbi na rad Prizada kako sa strane trgovaca, tako i sa strane proizvajča, postoji nada, da će ovi prestati. Dešavalo se u prošlosti, da kupljenu robu Prizad nedeljama nije preuzeo, čime je prouzrokovao znatnu štetu, jer su trgovci bili prinudjeni, da prodatu robu za sve to vreme drže u magacinu, zbog čega su postali imobilni, nove količine nisu mogli da kupe, pa su neki špekulanti ovo stanje vešto iskoristili u svoje svrhe.

Danas se Prizad svojski trudi da ponudjene mu količine što pre preuzme, pa se na tom polju u zadnje vreme i ne čuju primedbe.

Kada lojalno priznajemo, da je Prizad momentalno potreban, treba ujedno sa žaljenjem da ustanovimo, da usled njega slobodna trgovina iz godine u godinu nailazi na sve veće teškoće, ma da je državi u interesu, da potmaže izvoz svojih produkata, a trgovina je ovu dužnost uvek bez prigovora na potpuno zadovoljstvo izvršivala.

O v o g o d i š n j a ž e t v a.

Naša ovogodišnja žetva pšenice može se nazvati kako kvalitativno, tako i kvantitativno odličnom. Hektolitarska težina vojvodjanske pšenice iznosi 81—82 kgr, mestimice čak 84—85 kgr, a u sadržaju klebera takmiči se s najboljom vrstom manitoba-pšenice. Od ove vrste rodilo je mestimice i 18—20 metara po kat. jutru, a prosečni prinos u Vojvodini iznosi oko 14 met. centi.

JUGOSLAVIJA KOT TUJSKOPROMETNA ZEMLJA

Šele po svetovni vojni je prišlo do zedinjenja jugoslovanskih pokrajin Avstro-Ogrske z že prej samostojno Srbijo in s Črno goro. Ni torej nič čudnega, če je Jugoslavija po svetu razmeroma malo znana in če jo često še obidejo pota mednarodnega tujskega prometa. Ne samo na drugih kontinentih, temveč tudi v severnih in zapadnih deželah same Evrope imajo ljudje pogostoma zelo pomanjkljive pojme o Jugoslaviji in smešne bajke o krajih, ljudeh in življenju v Jugoslaviji so še zelo razširjene. Kljub temu pa se tujski promet v Jugoslaviji naglo razvija in ni pretirana trditev, da zavzema Jugoslavija v mednarodnem tujskem prometu povsem upravičeno iz leta v leto bolj pomemben položaj. Ta položaj pa ima Jugoslavija zahvaliti izključno svojim edinstvenim prirodnim prednostim. Po sodbi objektivnih in avtoritativnih strokovnjakov je ni na svetu dežele, ki bi razpolagala s tako raznovrstnimi in tako številnimi privlačnostmi kot ravno Jugoslavija: na vsakem koraku zanimivi kontrasti, brezprimerne prirodne krasote in posebnosti, redke klimatične odlike, kremenit in zdrav človeški kov, izvirne šege in navade, pestre narodne noše, bogati sklad narodnih pesmi in epov, iskrena gostoljubnost, dragoceni zgodovinski spomeniki in historične najdbe — vse to predstavlja pač temeljne in zadostne predpogoje za zdrav razvoj tujskega prometa.

Vsled njenega zemljepisnega položaja na severozapadnem delu balkanskega polotoka lahko smatramo Jugoslavijo istočasno kot deželo centralne Evrope in Orienta. Jugoslavija obsega površino okrog 250.000 km² in šteje 15 milijonov prebivalcev, od teh 85% Jugoslovancev (Srbov, Hrvatov in Slovencev),

medtem ko so večinoma ob meji in v večjih mestih raztresene ostale narodnosti kakor Nemci (4,2%), Madžari (3,6%), Albanci (3,5%), Rumuni (1,8%), Čehoslovaki (1,2%) in Judi (0,5%). Jugoslavija je dedna kraljevina pod dinastijo Karadjordjevičev. Država se deli upravno-politično na 9 banovin in na upravno področje prestolnega mesta Beograda. Severozapadni del države, ki predstavlja alpski predel Jugoslavije, obsega Dravska banovina (Slovenija, sedež v Ljubljani). Področje Jadranske obale, ki je v mednarodnem tujskem prometu znano pod nazivom Dalmacija, spada deloma pod Savsko banovino (Hrvatska, sedež v Zagrebu), deloma pod Primorsko banovino (sedež v Splitu) in deloma pod Zetsko banovino (Črna gora, sedež na Cetinju). Vrbaska (sedež v Banja Luki) in Drinska banovina (sedež v Sarajevu) obsegata v glavnem bivšo Bosno in Hercegovino, Dunavska banovina (sedež Novi Sad) obsega najrodovitnejše predele, žitnico Jugoslavije, bivše pokrajine Srem, Banat in Bačko in del severne Srbije, Moravska banovina (sedež v Nišu) pred vsem srednjo Srbijo in Vardarska banovina (sedež v Skoplju) južno Srbijo.

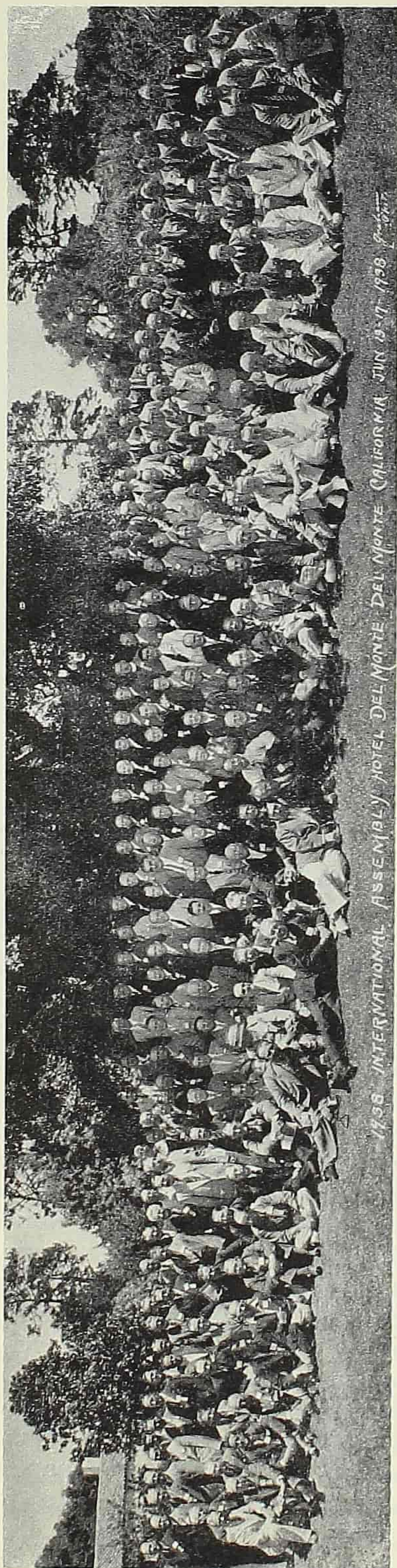
Najstarejša tujskoprometna predela Jugoslavije sta področje Jadranske obale in Slovenije. Jugoslovanski Jadran od severozapadnega Sušaka do jugovzhodnega Ulcinja, torej od italijanske meje na eni strani do albanske meje na drugi strani, meri v zračni črti 650 km; ker pa je Jadranska obala bogato razčlenjena in so ob njej raztreseni številni večji in manjši otoki — saj si je pridobil ta predel naziv čudežne dežele tisočerih otokov — meri obala sama v vsej svoji dolžini prav za prav nad 1700 km. Vsa pokrajina Jadranske obale spada

med kraške predele in v morfološkem pogledu v dinarski alpski sklop. Ta predel združuje v divni harmoniji vse krasote narave: očarujoče fjorde, slikovita pristaniška mesta, kraje z bogatimi zgodovinskimi in kulturnimi spomeniki, sodobna morska kopališča, romantične ribiške naselbine, idilične otoke in otočke vzdolž cele obale, odlično podnebje kot redko kje, bujno subtropsko vegetacijo, zdrav in krepak narod, ljudi visoke rasti in viteškega značaja, ki jim je gostoljubnost najvišji zakon. Vsem tem odlikam se ima jugoslovanski Jadran zahvaliti, da je v mednarodnem tujškem prometu iz leta v leto bolj obiskana in priljubljena tujskoprometna dežela. Če hočemo na kratko omeniti le najvažnejše in največje postojanke na Jadranu, moramo imenovati predvsem ponosni Dubrovnik, biser Jadrana, ki je šele za časa Napoleona izgubil svojo samostojnost in svojo veljavo kot močna trgovska pomorska sila. Mesto samo je izredno bogato na kulturnih in zgodovinskih spomenikih. Pogled z morja na Dubrovnik z njegovim mogočnim obzidjem očara vsakega obiskovalca. — Split velja kot središče tujskega prometa na srednjem Jadranu, je znamenit po veličastni Dioklecijanovi palači, po svojem živahnem pristaniškem življenju ter prav posebno po svoji prekrasni bližji in daljni okolici. Obmejni Sušak, ki je po svetovni vojni doživel silen razmah, velja kot najbolj znana izhodna točka za posamezna kopališča in turistične kraje na Jadranu. Z italijanskim pristaniščem Fiume veže Sušak le obmejni most. Tudi Sušak ima v svoji bližji in daljni okolici številna sodobna morska kopališča z najlepšimi plažami. Kot izrazita sodobna morska kopališča, ki se stalno razvijajo in izpopolnjujejo ter privabljajo vedno večje število navdu-

šenih letoviščarjev, moramo na severnem Jadranu omeniti pred vsem krasno Crikvenico, ki nudi tudi najbolj razvajanemu obiskovalcu vsako razvedrilo in ves konfort. Dalje romantični in ljubki otok Rab z bogatimi zgodovinskimi in kulturnimi znamenitostmi. Tudi Novi in Selce ter otok Krk so v mednarodnem tujškem prometu že na najboljšem glasu. V srednji Dalmaciji slovi Šibenik, s svojo mogočno katedralo in s prekrasnimi slapovi Krke v bližini, kot eno najbolj slikovitih mest na vsem Jadranu. Turistične kraje v okolici Šibenika in številne otoke pred njim obiskujejo radi oni letoviščarji, ki hočejo daleč od hrupa velikih kopališč v romantični pokrajini in prav poceni prebiti svoj dopust. V bližini Šibenika se močno razvija prijetno morsko kopališče Biograd na moru, nekdanja srednjeveška prestolnica hrvatskih kraljev. Na obali med Splitom in Dubrovnikom, tik pod visokim Biokovim, se nahajajo v krasnem položaju vse bolj priljubljena in stalno napredujoča kopališča Makarska, Omiš in Podgora. Med Splitom in Dubrovnikom leži več otokov, znamenitih po bogatih zgodovinskih spomenikih, z izredno milim podnebjem, ki vabi poleti in pozimi številne goste na prijetno bivanje. Pred vsem je omeniti vabljivi Hvar, jadransko Madeiro, dalje romantično in slikovito Korčulo ter idilični Orebić na daleč v morje segajočem polotoku Plješac, dalje zgodovinski Vis z modro jamo Biševo, ki prav nič ne zaostaja za ono na otoku Capri, divje romantične otoke Brač, Mljet in Šipan ter mnogo drugih. V okolici samega Dubrovnika naj omenimo ljubki Lokrum, otoke Koločep in Lopud ter Cavtat, Mlini in v zaledju pestro Trebinje. Dalje od Dubrovnika ležijo v krasnem položaju v edinstvenem zalivu Boke Kotor-

ske Hercegnovi, Risan, Perast in končno Kotor, od koder izhajajo slavne serpentine čez Lovčen v Cetinje ter v srce Črne gore z njenimi divjeromantičnimi predeli. Najprej od Kotora ob obali naj omenimo končno še Budvo s finimi peščenimi plažami, kjer so nedavno zgradili novo poletno kraljevo rezidenco.

Poleg Jadranske obale je bila že od nekdanj v tujskem prometu dobro znana in cenjena Slovenija, najbolj izrazita alpska pokrajina Jugoslavije. Po svojem značaju so pred vsem pokrajinske lepote Slovenije ravno nasprotne onim ravnokar orisanega predela, vendar pa gotovo nič manj privlačne in vabljive. Tudi Slovenija je izredno bogata na prirodnih lepotah in številnih mičnih kontrastih ter postaja iz leta v leto bolj priljubljena in obiskana tujskoprometna pokrajina, kar ima poleg že omenjenih odlik zahvaliti predvsem izrednim klimatičnim prednostim, skrajno nizkim cenam za bivanje in pristrčni gostoljubnosti svojega prebivalstva. Na zapadu Slovenije kraljujejo veličastne Julijske Alpe s pravljničnim očakom Triglavom (2865 m); na severozapadu mejijo Slovenijo ponosne Karavanke; dalje se vzpenjajo romantične Savinjske Alpe, ki prehajajo v svetovno znano Logarsko dolino in ta se nadaljuje v ljubki Savinjski dolini. Povsod v teh planinah najde turist lepe planinske postojanke, na podnožjih in v dolinah pa se nahajajo številna prijetna letovišča z zdravim podnebjem v pokrajinsko zanimivih legah s krasnimi okolicami. Šumovito sredogorje Pohorja, na čigar vrhove pelje iz Maribora sodobna avtomobilska cesta, ima številne planinske domove in hotele, ki nudijo obiskovalcu prijetno bivanje v zdravi naravi v poletnem kakor v zimskem času. Tudi sama mesta v Sloveniji prav radi obiskujejo tujci v svrhu po-

Učesnici na Assembled R. I. od 15. do 18. juna o. g. slikani u parku hotela Del Monte u Del Monte, Cal., USA

čitka in oddiha. Glavno mesto Slovenije je bela Ljubljana, znamenita po svojih bogatih kulturnih spomenikih in priljubljena radi svojih številnih krasno urejenih nasadov in parkov. Izredno lepa in za izletnike hvaležna je bližnja in daljna okolica Ljubljane. Po velikosti drugo mesto je Maribor, jugoslovanski Meran, ki slovi po svojem milem in ugodnem podnebjju v vseh letnih časih. Mesto leži ob Dravi med krasnimi vrtovi, sadovnjaki in vinogradi; daleč naokrog znano je moderno urejeno kopališče na Mariborskem otoku, ena najlepših kopališčnih naprav v vsej Evropi. Omeniti moramo tudi Celje, prijazno zgodovinsko mestece ob topli Savinji s krasno okolico, dalje sredi vinorodnih Haloz starodavni Ptuj z bogatimi rimskimi spomeniki in izkopaninami, pa še celo vrsto lepih mest in mestec kakor Novo mesto, Kamnik, Kranj, Mursko Soboto, Slovenjgradec itd. Privlačna so številna letovišča v Sloveniji: kraljevski Bled ob romantičnem blejskem jezeru, sanjavi Bohinj ob Bohinjskem jezeru, priljubljena gorenjska letovišča v dolinah in na podnožju mogočnih Alp, kakor Kranjska gora, Gozd Martuljek, Rateče in Planica z največjo smuško skakalnico na svetu, dalje ljubka Radovljica, krasno Jezersko in še veliko število drugih. Ne smemo pozabiti na ona številna idilična manjša letovišča, ki jih najdemo na vsakem koraku v Sloveniji, v dolinah Save, Kokre, Sore, Krke, Savinje, Drave, Dravinje, Meže in Mure, ki vabijo goste v vseh letnih časih na prijetno bivanje v lepi naravi in zdravem podnebjju in ki so tudi slabše situiranim obiskovalcem dostopna. Prav posebnega pomena v tujskem prometu Slovenije pa so po svoji izredni zdravilnosti daleč preko meja znana zdravilišča, ki so že tisočerm obiskovalcem vrnila

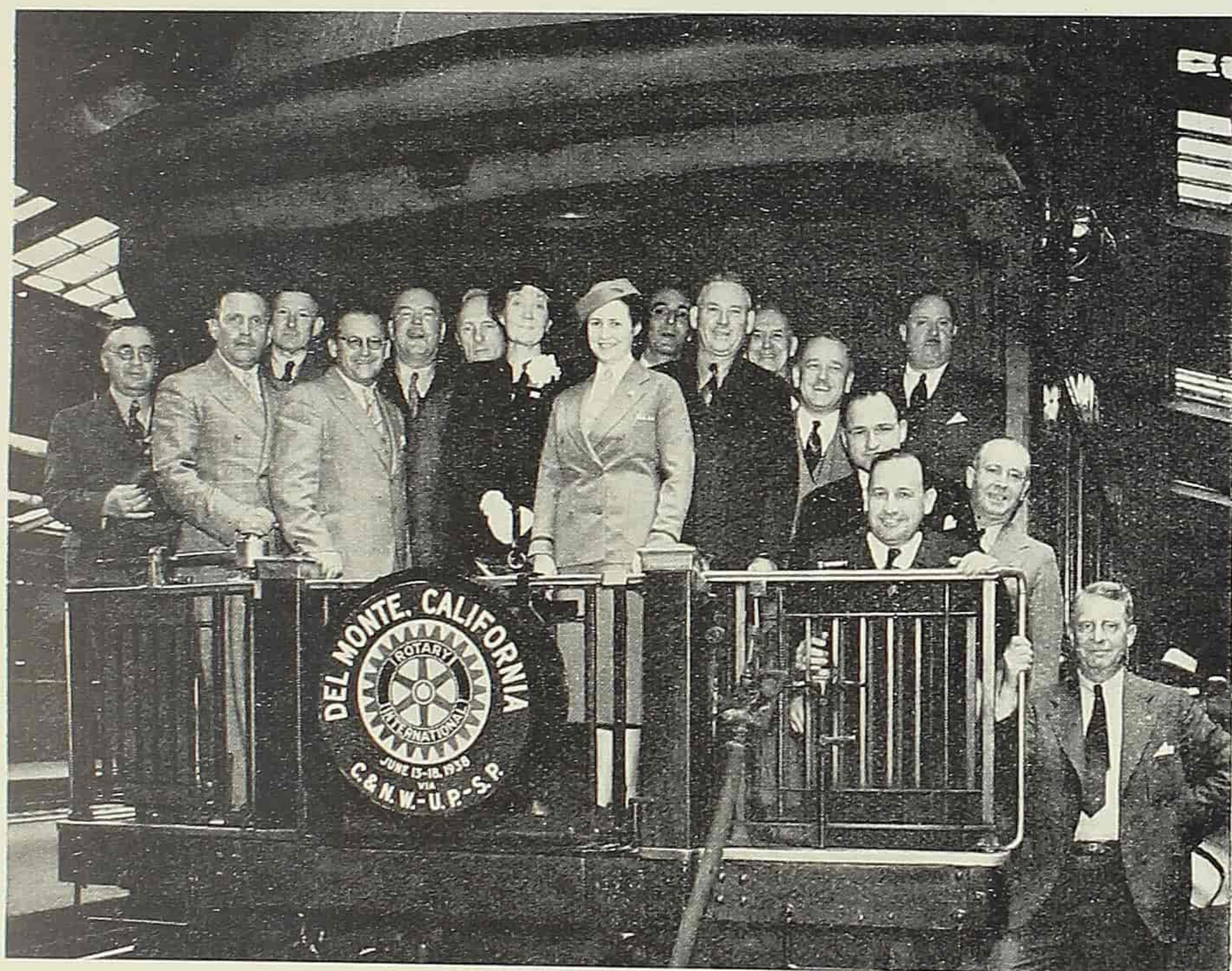
zdravje in voljo do življenja. Rogaška Slatina je najbolj znano in najmodernejšo urejeno zdravilišče v Jugoslaviji, ki slovi po svojih alkaličnih vrelicih Tempel, Styria in Donat. V okolici Celja so znamenita zdravilišča Dobrna, v pokrajinsko krasni legi, dalje Rimske Toplice s termalnim kopališčem na prostem in radiotermalno zdravilišče Laško. Sredi vinorodnih Slovenskih goric je priljubljeno in lepo se razvijajoče zdravilišče Slatina Radenci s priznano zdravilno mineralno vodo. Od manjših zdravilišč naj še navedemo Dolenjske Toplice, Čateške Toplice in Šmarješke Toplice, ki so pri posameznih indikacijah pokazala najlepše zdravilne uspehe.

V vsakem oziru izredno zanimiva tujskoprometna pokrajina je Bosna in Hercegovina, polna romantičnih prirodnih krasot. Užitekopolna je avtomobilska vožnja skozi krasne doline divjih planinskih rek, skozi predore in preko viaduktov, z očarujčim razgledom na divjo lepoto nedotaknjene narave. V vseh večjih mestih in tudi v manjših krajih se je patriarhalno mohamedansko življenje ohranilo neokrnjeno, brez najmanjšega vpliva modernih reform. Kakor nikjer drugod na svetu se je tu ohranilo pravo orientalsko življenje v vsej svoji slikovitosti, ki gre po starih in svetih tradicijah složno svojo pot tik ob pridobitvah dvajsetega stoletja in ravno ta pestri kontrast predstavlja eno največjih zanimivosti in značilnosti naše dobe. Slikovito Sarajevo, mesto stoterih minaretov, stari Mostar z znamenitim rimskim mostom, Banja Luka, Jajce, Travnik in Trebinje so najbolj značilna mesta v tem očarujčem predelu.

Glavno mesto Savske banovine in po velikosti drugo mesto v Jugoslaviji je beli Zagreb, poln zanimivosti in privlačnosti. Zagreb krasijo lepe

stavbe, bogati muzeji in dragocene zbirke ter skrbno urejeni nasadi in parki. Največja tujskoprometna znamenitost Savske banovine pa so svetovno znana Plitvička jezera, to je 16 jezer in jezerc, ki ležijo v terasah drugo nad drugim in ki so medsebojno zvezana z romantičnimi slapovi. Ta prizor, ki ga ni enakega

gradu napredek in stalen razvoj. S svojimi krasnimi palačami, širokimi ulicami, številnimi spomeniki, parki in javnimi nasadi daje Beograd vtis modernega zapadnega vele mesta. Kljub temu pa najdemo še danes v Beogradu vidne sledove njegove burne preteklosti. In ravno v tem je največji čar Beograda, ker nam na

Pred odlazak posebnog rotarskog voza sa stanice Chicago. Sa leve strane prvi naš guverner dr. Ivan Štokar, treći guverner za Egipt, Siriju, Palestinu i Libanon baron de Bildt, peti guverner Finske Marcus Tollet, šesti guverner Holandske De Jongh. Četvrti od desno od dama je predsednik Rotary International George C. Hager

najti na svetu, ostane vsakemu obiskovalcu trajno v spominu. Tudi v Savski banovini najdemo številna znamenita zdravilišča, kakor Topusko, Varaždinske in Krapinske Toplice, Daruvar, Lipik in še druga.

Prestolnica Jugoslavije je ponosni Beograd, eno najbolj markantnih evropskih mest, ki se dviga na bregovih nad ustjem Save in Donave. Na vsakem koraku čutimo v Beo-

sebi jasno kaže vplive posameznih zgodovinskih epoh. Monumentalni mostovi vežejo Beograd preko Save z Zemunom in preko Donave s Pančevom, pred vsem pa se Beograd razvija proti jugu. Na skrajni periferiji se dviga hribček Avala, kjer je zgrajen veličasten mavzolej, grob Neznane junaka, delo našega slavnega Meštrovića. Zelo priljubljen je izlet iz Beograda na Ople-

nac z znamenito in arhitektonsko edinstveno cerkvico, kjer počivajo Karadjordjevići, med njimi tudi kralj Peter I. in kralj Aleksander I. Zedinitelj.

Najnovejša tujskoprometna pokrajina Jugoslavije je zanimiva Južna Srbija. Ta predel se imenuje s popolno pravico most med okcidentom in orientom. Menda ga ni ozemlja na svetu, ki bi imel tako burno in tako pestro preteklost. Stari Grki, Iliri, Kelti, Rimljani, Bizantinci, Srbi in Turki so si menjali oblast nad to deželo, vsak je pustil tu svoje sledove, vsak je tej deželi vtisnil svoj posebni pečat in tako je nastala najlepša zbirka kontrastov, kar si jih moremo misliti. Ta pokrajina pa je obenem tudi zibelka stare srbske kulture. Številni manastiri s svojimi bogatimi zakladnicami, freskami, mozaiki in knjižnicami očarajo vsakega obiskovalca. Glavno mesto Južne Srbije je carsko Skoplje, ki se romantično razprostira na obeh obalah Vardarja in je od treh strani obdano z visokimi planinskimi venci. Skoplje spaja dva različna svetova: na eni strani se razvija moderno evropsko mesto, na drugi strani pa je nedotaknjeno ohranjena vsa pestrost starega orienta. Zanimiva so tudi druga tipična mesta v Južni Srbiji kakor Ohrid, Bitolj, Gostivar, Debar, Veles, Prizren, Djakovica in stari patriaršijski Peć. Krasne prirodne lepote in posebnosti se razgrinjajo obiskovalcu ob divnem Ohridskem in Prespanskem jezeru. Posebnost Južne Srbije so živopisne narodne noše in pestri narodni običaji. V bližini Gradskega je izkopana stara rimska naselbina Stobi z dragocenimi arheološkimi najdbami.

Tudi v vsakem drugem oziru nudi Jugoslavija obiskovalcu možnost prijetnega bivanja in zdravega razvedrila. Jugoslovanska kuhinja

je na najboljšem glasu; vsak predel ima svoje specialitete in tipične posebnosti. Bogata je izbira mesa, rib, perutnine in divjačine; razne vrste zelenjave se pripravljajo na najbolj okusen način. V vseh predelih države najdemo raznovrstno sadje, grozdje, jabolka, hruške, slive, breskve, marelice, ljubenice, fige, pomaranče itd. Najboljši glas uživajo slovenska, srbska in dalmatinska vina, pa tudi razni aperativi kakor slivovka, klekovača, komovica itd. so med tujci zelo priljubljeni. Posebno udomačila se je pri vseh tujcih majhna skodelica turške kave, ki jo po vsej Jugoslaviji izredno okusno pripravljajo.

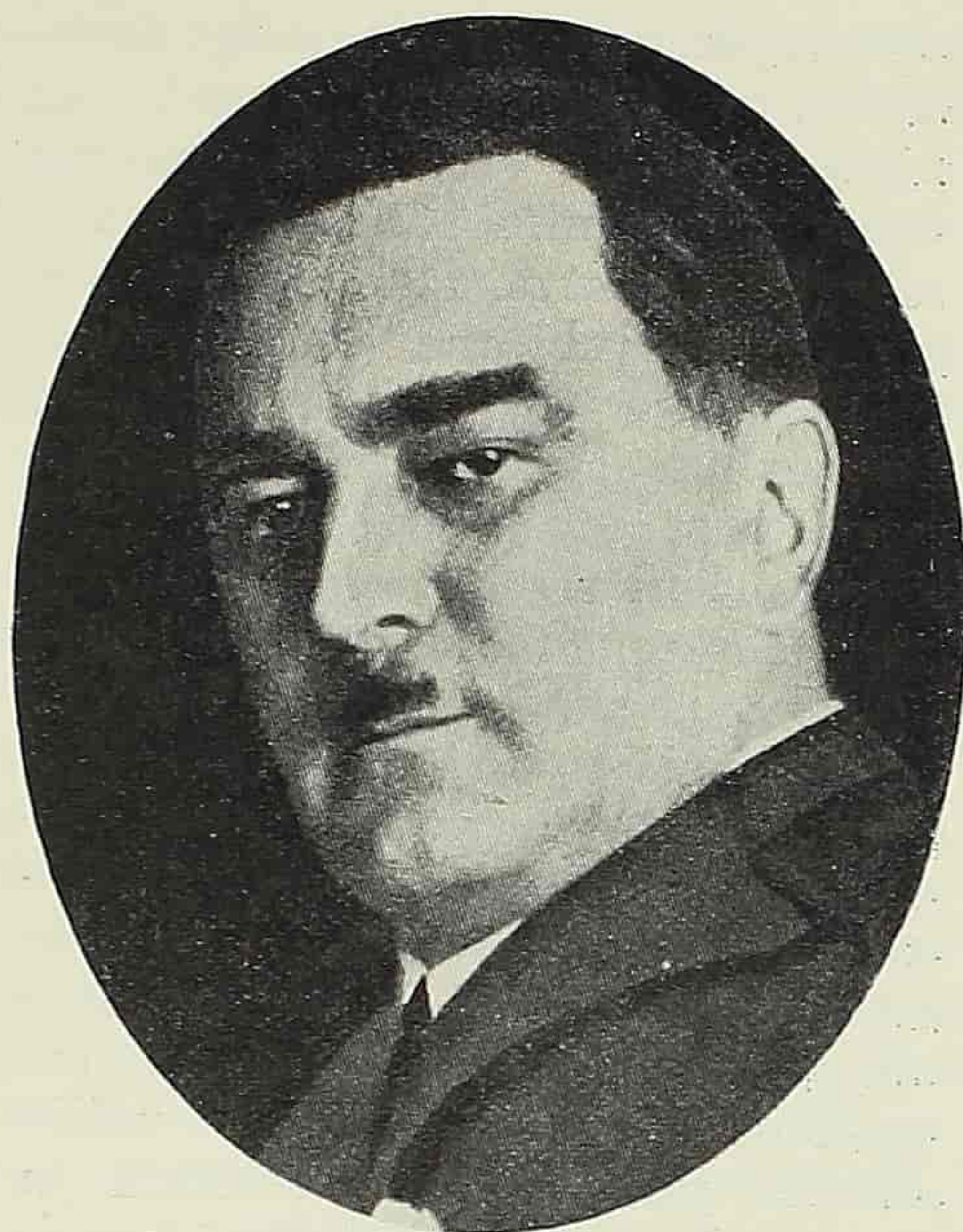
Tudi glede sportnega udejstvovanja nudi Jugoslavija tujcu vse možnosti. Gojijo se vse najvažnejše sportne panoge. Dobro urejene in oskrbovane planinske kočje in domovi ter sodobni planinski hoteli v prekrasnih planinskih predelih Slovenije, Bosne in Srbije pospešujejo alpinistiko in planinarstvo. Sportni ribiči najdejo hvaležno polje udejstvovanja na Jadranu, v številnih jezerih, rekah in gorskih potokih, ki so bogati vseh vrst rib. Tudi lov je zelo razvit v vseh predelih Jugoslavije; lovijo se razne vrste divjačine od zajca, srnjaka, divje koze, jelena, jerebic, fazanov, divjih petelinov in lisice do divje svinje, volka, medveda in divje mačke. V vseh predelih delujejo lovska društva, ki tujcem rada pomagajo pri ureditvi potrebnih formalnosti glede dovoljenja za lov in glede uvoza lovskega orožja. Zimski sport je v Sloveniji zelo razvit in popularen. Smučarji najdejo idealna torišča pred vsem v slovenskih planinah, pa tudi v Bosni (Jahorina) in Srbiji (Kopaonik, Zlatibor, Tara in Šar planina) je več prvovrstnih smučarskih centrov. Tudi vse ostale sportne panoge kakor veslanje, kajak, lahka in težka atletika,

nogomet, tenis, kolesarstvo, motociklizem, jadralno letalstvo itd. se sistematično povsod gojijo. V Beogradu, Zagrebu in na Bledu so urejeni prvovrstni tereni za golf.

Hotelska industrija v Jugoslaviji je v stalnem in lepem razvoju. V vseh večjih tujskoprometnih krajih najdemo sodobne hotele z najmodernejšim komfortom, pa tudi v vseh manjših kopališčih na Jadranu in letoviščih v Sloveniji so tujcem na razpolago čista in udobna gostišča, ki nudijo prijetno in izredno ceneno bivanje.

Železniško omrežje v Jugoslaviji odgovarja vsem tujskoprometnim potrebam in veže vse važnejše tujsko-prometne kraje. Železniški promet je hiter, točen in udoben, prevozne cene pa so najcenejše v vsej Evropi. Že po 5-dnevnem bivanju v Jugoslaviji uživajo inozemski obiskovalci ugodnost brezplačnega povratka na železnicah in tudi sicer številne druge ugodnosti. Izredno priljubljen je jugoslovanski pomorski promet. Številne udobne ekspresne linije z glavnimi izhodišči v Sušaku, Splitu in Dubrovniku, pa tudi iz Venecije in Trsta popeljejo potnika v vsa večja pa tudi manjša pristanišča in kopališke kraje na Jadranu. Na najboljšem glasu je postrežljivost in vljudnost jugoslovanskih pomorcev, priznana je tudi prvovrstna kuhinja na parnikih. Veliki in udobni jugoslovanski parniki vršijo tudi promet iz jadranskih pristanišč v posamezne dežele in pristanišča Sredozemskega morja; naj omenimo predvsem priljubljena potovanja z luksuznimi parniki „Kraljica Marija“, „Princesa Olga“ in „Lovćen“.

Gosta mreža avtobusnih linij sistematično izpopolnjuje železniški in ostali promet, tako da je tudi najbolj skrita tujskoprometna postojanka hitro in udobno doseglji-

Dr. Milan Stojadinović
pastguverner 77. distrikta i pastdirektor R. L., koji je proslavio 50to godišnjicu života

va. Nekaterne avtobusne linije odkrivajo potniku najlepše prirodne krasote; to velja predvsem za progo Banja Luka-Jajce in za mnoge druge izredno interesantne proge v Bosni in Hercegovini, dalje za avtobusno progo skozi Črno goro in za krožno progo skozi Južno Srbijo.

V zadnjih letih se posveča v Jugoslaviji največja pozornost izgradnji velikega omrežja sodobnih avtomobilskih cest. Kencem l. 1938 bo izgrajenih prvih 1000 km cestnega omrežja po najnovejših tehničnih metodah, pa tudi za prihodnja leta se pripravlja velikopotezen program cestnih del. Tudi ceste, ki še niso modernizirane so v splošnem v dobrem stanju in omogočajo avtomobilistom obisk najzanimivejših turističnih predelov Jugoslavije.

Zračni promet v Jugoslaviji je v stalnem razvoju, odgovarja vsem sodobnim potrebam in dobro služi

tudi tujskemu prometu. Glavna letališča v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani so s številnimi linijami vezana z glavnimi letalskimi centri vsega inozemstva. Iz Beograda, Zagreba in Ljubljane vodijo redne zračne linije na Sušak, v Split in v Dubrovnik. Tudi važni tujskoprometni centri Sarajevo in Skoplje so uključeni v redni zračni promet.

Tujskoprometna organizacija v Jugoslaviji sloni pretežno na privatni inicijativi. Vrhovna tujskoprometna ustanova je tujskoprometni odsek trgovinskega ministarstva v Beogradu. Tujskoprometne interese posameznih tujskoprometnih predelov zastopajo teritorijalne tujskoprometne zveze, ki vršijo obenem posle tujskoprometnih in potovalnih pisarn „Putnika“, urad-

ne ustanove za promet potnikov in turistov v kraljevini Jugoslaviji. Za potrebne informacije v vseh tujskoprometnih vprašanjih naj se interesi obračajo na posamezne biroje „Putnika“, ki vsakomur radi postrežejo z izčrpnimi informacijami, dajejo navodila in nasvete, razpošiljajo prospekte in ves ostali propagandni in informacijski materijal. V inozemstvu ima Jugoslavija lastne uradne tujskoprometne in propagandne pisarne na Dunaju, v Berlinu, Pragi, Brnu, Budimpešti, Parizu, Londonu, Stockholmu in Solunu, pa tudi v drugih mestih v vseh državah so nacionalne potovalne pisarne interesantom na razpolago s podrobnejšimi informacijami o tujskoprometnih prilikah v Jugoslaviji. Josip Loos, R. C. Maribor

POSJET ZAGREBAČKOG ROTARY KLUBA BUGARSKOJ

Delegacija zagrebačkog Rotary kluba, u kojoj su sudjelovala braća Dr. Marković, Dr. Leustek, ing. Žepić, dir. Musulin, Ostović i Vasić te gospodje Marković, Žepić i Corrigan, posjetila je u prvog polovini mjeseca jula Bugarsku te tamošnje Rotary klubove u Sofiji, Varni i Gornjoj Orehovici. Dočekani na sofijskoj stanici po velikom broju sofijskih rotara i njihovih gospodja pregledali su zagrebački rotari kroz 2 dana u pratnji članova sofijskog kluba glavne znamenitosti Sofije i njene okoline. Osim intimnoga ručka oba dana održan je bio 4. jula navečer u novom, modernom i krasnom hotelu Bugarska sastanak sofijskoga Rotary kluba s gospodjama u čast delegata zagrebačkoga kluba, kome je medju inim prisustvovao jugoslavenski poslanik ministar Jurišić te pretsjednik Sobranja rotar Mušanov s gospodjom. Tokom večere pozdravio je pretsjednik sofijskog kluba Aleksandar Kličian zagrebačke rotare istaknuvši radost bugarskih rotara povodom ovoga sastanka kao i uske veze izmedju Zagreba i Sofije.

Pretsjednik zagrebačkog Rotary kluba i vodja delegacije Dr. Miljenko Marković zahvalio se u prvom redu rotarskoj braći i sestrama iz Sofije na srdačnom dočeku i prijemu, izražujući sreću zagrebačkih rotara da dolaze u bratsku zemlju bugarsku. Sjeća se prošlogodišnjeg posjeta bugarske braće zagrebačkom klubu kao i zajedničkoga putovanja na divna Plitvička jezera i Hrvatsko Primorje. Brat pretsjednik Dr. Marković ističe, da su impresije već prvog dana boravka u prestolnici Bugarske vrlo jake izazivajući divljenje zagrebačkih rotara historičkim i modernim znamenitostima Sofije i njene okoline. Ovaj

sastanak Zagreba i Sofije budi mnoge reminiscencije iz prošlosti odnosa između Hrvata i Bugara. Kao naročito značajnu spominje Dr. Marković ulogu Dubrovnika u 17. stoljeću u razvitku privrednih i političkih odnosa između te slobodne hrvatske jadranske republike i bugarskoga naroda, koji je još ranije izgubio svoju političku i državnu slobodu. Dubrovački trgovci uživajući naročiti položaj i privilegija bili su politički posrednici između bugarskoga naroda i zapadnoga svijeta. Oni su pomogli ustanak u Čiporovcu, a neki emigranti kao Penkov - Pejačev igrali su kasnije u Hrvatskoj značajnu ulogu. I u 19. stoljeću prije oslobodjenja Bugarske postoje veze između istaknutih Bugara i Hrvata. Ivan Bugarov, bugarski slavista, upoznaje u Moskvi Ljudevita Gaja, a Ivan Dobrovski sastaje se g. 1848 u Beču s Jelačićem i Strossmajerom. Zbliženje Bugara i Hrvata doprinesao je najviše veliki hrvatski biskup Josip Juraj Strossmajer, otac velike ideje zблиženja i ujedinjenja Južnih Slavena, Slovenaca, Hrvata, Srba i Bugara na bazi narodnih i kulturnih individualnosti. Štrosmajer je djelom pokazao svoju ljubav za sve Južne Slavene želeći ih zblížiti u veliku narodnu i kulturnu zajednicu. On izdaje 1862. u Zagrebu bugarske narodne pjesme, koje su prikupila braća Miladinovi; oni su tragično u Carigradu završili, o čemu izvješćuje zagrebački list Pozor. Kada je bila pokrenuta akcija bugarskih rodoljuba u Carigradu, da prime unijatstvo kao zaštitu protiv grčke vjerske propagande i penetracije, podupro je Strossmajer tu akciju, te je 1861. više mladih Bugara primljeno u unijatski seminar u Zagrebu da budu pioniri vjerskoga i kulturnoga jedinstva Južnih Slavena. Kada je došao rat za oslobodjenje Bugara od turskoga ropstva, cijela Hrvatska pratila je sa zebnjom i s nadama tu borbu. Pobjeda kod Plevena odjeknula je silno u Hrvatskoj, koja je uvijek osjećala za svu slavensku braću. U malom mjestu Jastrebarskom došlo je do velikih manifestacija povodom plevenske pobjede, a u Zagrebu je tim povodom održan u najvećoj restauraciji svečani komers, na kome je bila elita zagrebačkoga društva s pretstavicama gradske općine u slavu bugarskoga oslobodjenja. Prelazeći na dalje veze između Hrvata i Bugara brat pretsjednik Dr. Marković ističe, da su bugarski djaci dolazili u sve većem broju na zagrebačke škole, učiteljske, šumarsku akademiju, farmaceutski tečaj, sveučilište i glazbenu akademiju. Sa zadovoljstvom i ponosom ističe, da su svoje zvanje i naobrazbu sticali na hrvatskim visokim školama poznati bugarski naučenjaci Dr. Ljubomir Miletić, Dr. Benjanin Cenev, prof. Georgi Zlatarski, geolog. prof. Georgi Bončev, petrograf Mihajlo Sarafov, organizator statist. službe u Bugarskoj, Spas Vacov, organizator meteorološke službe i srednješkolske nastave. Od hrvatskih kulturnih radnika, koji su radili u Bugarskoj, spominje Klotilda Cvjetišić, prvu ravnateljicu djevojačke gimnazije u Sofiji i profesora Stjepana Jurinića, koji je u Bugarskoj radio od 1881—1914 kao profesor univerziteta postigavši i čast rektora sofijskog univerziteta. Kada je veliki biskup Strossmajer pristupio predradnjama a kasnije i osnivanju najstarijega naučnog i znanstvenog zavoda na Slavenskom Jugu, Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, on je od početka radio na tome, da Akademija obuhvati i bugarske kulturne radnike, jer bi bez njih ona bila krnja, pošto bez Bugara nema jugoslovenskog jedinstva. U jednom svome govoru obrazložio je po-

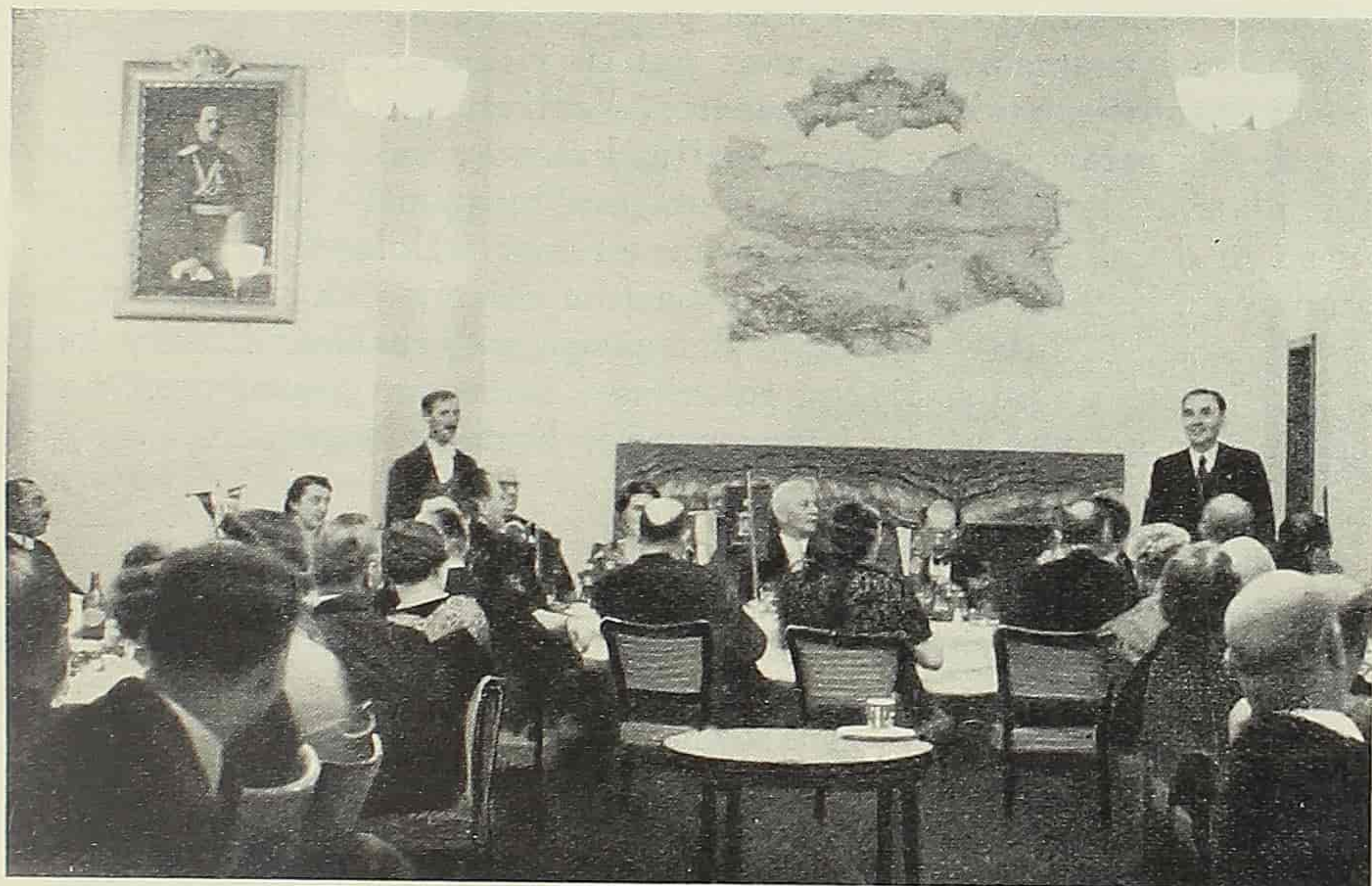
trebu bugarske saradnje time, da su Bugari dugo vremena prednjačili na književnom polju i pokazali se dostojnim tradicija duha sv. Ćirila i Metoda, sv. Klimenta, Ivana Eksarha i Simeona Velikog. God. 1867. dolazi do otvaranja Jugoslavenske Akademije, u kojoj saradjuju mnogi Bugari. Medju članovima Akademije nalazi se Dr. Stevan Bobčev, dok je s druge strane Strossmajer bio počašćen članstvom Slavenke Besede i Bugarskog Književnog društva u Sofiji. Od tog vremena postoje trajno uske kulturne veze izmedju Zagreba i Sofije. Velik broj bugarskih književnika preveden je na hrvatski jezik a i obrnuto. Bugarske narodne pjesme, priče, napjevi i verzovi pokazali su veliko bogatstvo bugarske narodne umjetnosti. Danas može Bugarska

Prijem zagrebačke braće na stanici u Sofiji

biti zadovoljna i ponosna na svoj kulturni i privredni napredak. Sistematski rad uz veliku ljubav prema zemlji i narodu učinili su, da Bugarska danas prednjači u mnogom pogledu drugim slavenskim, a i ostalim državama. Postotak analfabeta je iza Češke najmanji. Po broju poljoprivrednih, stručnih i drugih praktičnih škola Bugarska je medju srednje- i istočno- evropskim državama na prvom mjestu. Zadrugarstvo je odlično organizovano, a velik broj pučkih čitaonica (1720) govori o velikom smislu bugarskog naroda za prosvjetu. U taj primjer treba da se ugledaju i drugi Južni Slaveni. Odajući priznanje ovom velikom uspjehu i razvitku bratskoga bugarskog naroda br. pretsjednik Dr. Marković na koncu ističe, da današnji posjet i dodir Zagreba i Sofije samo nadovezuje stare veze izmedju Hrvata i Bugara. A danas je to i lakše i uspješnije, jer postoje izmedju obadvije naše zemlje i prijateljski politički odnosi, koji su došli do izražaja u nedavnom paktu izmedju

obiju zemalja, koji ne sadrži nikakvih diplomatskih i pravnih formula, već deklarira lapidarnim riječima fakat, da između carevine Bugarske i kraljevine Jugoslavije postoji vječno prijateljstvo. Tom prijateljstvu služiti će i rotari obiju zemalja, služeći time velikom narodnom i međunarodnom cilju. U znak sjećanja na ovaj dan prijateljstva i radosti brat pretsjednik Dr. Marković predao je Sofijskom klubu na ruke brata pretsjednika Kličianu tri mala, no od srca dana, dara: zastavu grada Zagreba, rotarsku uru i knjigu na hrvatskom jeziku izašlih bugarskih pripovjedača, izdanu u nakladi brata Vasića, kao znak uskih prijateljskih i kulturnih veza Zagreba i Sofije, Hrvata i Bugara. Na koncu je brat pretsjednik Marković pozvao bugarsku

Poseta zagrebačke braće bugarskoj braći. — Pretsednik R. C. Zagreb dr. Miljenko Marković govori

rotarsku braću na proslavu desetgodišnice zagrebačkog kluba, koja će se održati tokom ove rotarske godine.

Govor pretsjednika zagrebačkog kluba bio je primljen s velikim odobravanjem. Iza večere održao je član sofijskog kluba Dr. Gjurgjev vrlo interesantno predavanje o hrvatskoj muzici, a gdja Načev je otpjevala nekoliko hrvatskih pjesama. U najljepšem i bratskom raspoloženju završen je taj zajednički sastanak zagrebačkoga i sofijskoga Rotary kluba. Drugi dan posjetila je delegacija zagrebačkoga Rotary kluba pretsjednika sofijske općine, brata Ivanova i njegovog zamjenika te mu uz pozdrav predala pismo zagrebačkog načelnika brata Dr. Peičića i njegov dar Kirinovu mapu Zagreba. Poslije podne bili su zagrebački rotari gosti rotara Kiselova i njegove gospodje u vili ispod Vitoše planine, gdje im je u velikom društvu iskazana sva pažnja. Iz Sofije otputovali su zagrebački rotari u Varnu,

gdje su kao i u Sofiji bili vrlo srdačno dočekani kako od članova kluba u Varni i njihovih gospodja tako i od pretsjednika općine. I u Varni je održan 6. o. mj. zajednički sastanak s večerom zagrebačkih i varnjanskih rotara te je i tu došla do izražaja srdačnost i prijateljstvo između rotara obiju naroda. U pratnji rotara iz Varne posjetili su zagrebački rotari krasno kupalište, jednom samostan Sv. Konstantina na Crnome moru te krasnu plažu Uzun-Kum. Pregledavši Euksinograd zagrebački rotari bili su gosti u krasnoj vili na Crnome moru rotara Karakašova i njegove gospodje, gdje su u velikom društvu sprovedli ugodno dulje vrijeme. Iza Varne učinjen je posjet i Rotary klubu u Gornjoj Orehovici, gdje su zagrebački rotari bili isto srdačno dočekani, pozdravljeni i pogošćeni. Tim povodom pregledali su oni i Trnovo, staru bugarsku prijestolnicu s izvanrednim svojim položajem i znamenitostima, a uz put su vidjeli i znameniti Preobraženski manastir u visokim pećinama. Vrativši se u Sofiju načinili su zagrebački rotari izlet u Čam Koriju, krasno gorsko ljetovalište blizu Rile planine, koje se razvilo i u obljubljeno zimsko športsko mjesto. Tu su ih dočekala dva sofijska rotara Fikov i Dolapčijev, koji imaju tamo svoje ljetnikovce, te su zagrebačkim rotarima ukazali svu pažnju i prijaznost. 9. jula ostavila je delegacija zagrebačkog Rotary kluba Sofiju, ispraćena po sofijskim rotarima i njihovim gospodjama, noseći sobom nezaboravne utiske i uspomene iz bratske Bugarske.

Bugarski rotarski list o posjetu zagrebačkoga Rotary kluba. Bulletin sofijskoga kluba od 1. kolovoza 1958, koji izlazi na francuskom jeziku donosi iscrpivi izvještaj o posjetu članova zagrebačkoga Rotary kluba bugarskim klubovima, a napose sofijskom klubu. Pisac izvještaja B. Tachauer žali, što nije sasvim razumio hrvatski jezik, ali veoma lijepo opisuje prijem Zagrebčana na kolodvoru a zatim donosi doslovno tekst govora pretsjednika sofijskoga kluba rotara Kličiana na počasnom dineru. Dalje donosi doslovno i predavanje rotara Djurdjeva o razvoju hrvatske glasbe; to je predavanje bilo ilustrirano po gdji Načevoj sa primjercima hrvatskih pjesama, koje su se duboko dojmile slušača. Konačno opisuje članak i dalji boravak zagrebačkih gostiju s veoma simpatičnim riječima. Samom članku priložene su također i brojne slike s prijema na kolodvoru i s večere, koje pokazuju intiman i prijateljski milje, u kojem su bugarski rotari primili zagrebačke rotare.

UNETNIČKA IZLOŽBA BR. GOJMIRA ANTONA KOSA U BEOGRADU

Od 18. do 30. septembra priredjuje u Beogradu u paviljonu Cvijete Zuzorić izložbu svojih slikarskih radova br. Gojmir Anton Kos, član Rotary Kluba Ljubljana zajedno sa dvojicom

slovenskih umetnika: slikarom Mihom Malešem i kiparom Franom Gorše. Na ovu izložbu upozoravamo braću iz Beograda i susednih kluba i rotare, koji bi u ovo vreme boravili u Beogradu.

IZ ROTARSKOG SVETA

ČEHOSLOVAČKA, 66. DISTRIKT R. I.

Rad guvernera i distrikta

Rotarski guverner dr. Kral po svome povratku sa konvencije u San Francisku početkom jula, ponovo je započeo svoj rad. Izdao je guvernerski mesečni list, u kome je opisao, kakav ugled i visoki nivo uživaju čehoslovački rotari u centrali Rotary International i kod njegovih vodećih funkcionera. Sa radošću je konstatovao, da pitanje današnjih prilika u čehoslovačkoj veoma interesuje ceo svet. Tom prilikom data je Kralu željena prilika, da govori na velikom plenarnom skupu International Table u Foxovom pozorištu u San Franciscu pred više od 5000 hiljada rotara. Gosp. dr. Kral je govorio o našem radu i o Čehoslovačkoj. Prijem, koji je doživeo dr. Kral u momentu, kada se je pojavio na govornici i oduševljene izjave simpatije u toku govora, bile su najlepší dokaz, koliko najvažniji činioici celega sveta pažljivo prate naš razvoj i sa kakvom iskrenošću i ljubavlju nam žele uspehe u odbrani naše demokratije. Na ovogodišnjoj distriktnoj konferenciji bio je ustanovljen distriktni odbor za inostranu službu, čija je dužnost, da posvećuje specijalnu pažnju propagandi čehoslovačkih interesa i da daje pravilne nepri-strane informacije o Čehoslovačkoj stranim rotarskim klubovima, u prvom redu anglosaksonskim državama. Za taj cilj ustanovljen je specijalan fond za inostranu službu, u koji ulaže svaki rotar godišnje najmanje 20 kruna.

Rad nekih naših klubova

Plzen. — Obradovala nas je poseta rotara Hrnčira, R. C. Beograd, koji nas je informisao o prilikama u Jugoslaviji.

Podebrady. — Engleskim klubovima poslat je kratak životopis češkog kralja Gjorgja iz Podebrada, u koliko je imao veze sa karakteristikom našega naroda i naše demokratije.

Prag. — Na sednici, priredjenoj na terasi Baranova, pozvati su dopisnici inostranih listova, koji su se u ovom momentu nalazili u Pragu, da bi ih informisali o našem ekonomskom i kulturnom životu. 4. jula priredjen je slet rotara sa sednicom za inostrane prijatelje. Najbrojnije je bila zastupljena Jugoslavija i to sa 8 rotara iz 8 jugoslovenskih klubova u ime kojih je održao pozdravni govor rotar ing. Alaupović iz Zagreba.

Rakovnik. — U sudelovanju sa klubom ustanovljena je u ovom kraju Čehoslovačka-jugoslovenska liga. Tom prilikom napijena je zdravica Rotary Klubu Novi Sad i po odluci uprave poslata mu je klubska zastava.

Sav čehoslovački rotarski distrikt izražava najiskrenije čestitke prilikom 50 godišnjice poznatom rotaru i dragom prijatelju dr. Milanu Stojadinoviću, predsedniku vlade i ministru spoljnih poslova kraljevine Jugoslavije.

Vaczlav Rudl, Mlada Boleslav.

Ispravak. U junskom broju „Jugoslovenskog rotara“ otštampan je bio članak „Enciclopaedia Italiana“, koji je napisao br. ing. Čalogović, profesor univerziteta i član R. C. Zagreb. Članak je izašao sa toliko pogrešaka, jer pisac nije dobio tekst na korekturu. — U julskom broju „Jugoslovenskog rotara“ je pogrešno otštampano ime pisca članka o dr. Milanu Stojadinoviću (izvadak iz „Švajcarskog rotara“); treba da stoji: Baillod mesto Bajor.

PRETSEDNICI I TAJNICI KLUBOVA NAŠEG DISTRIKTA
ROTARY KLUB BEOGRAD

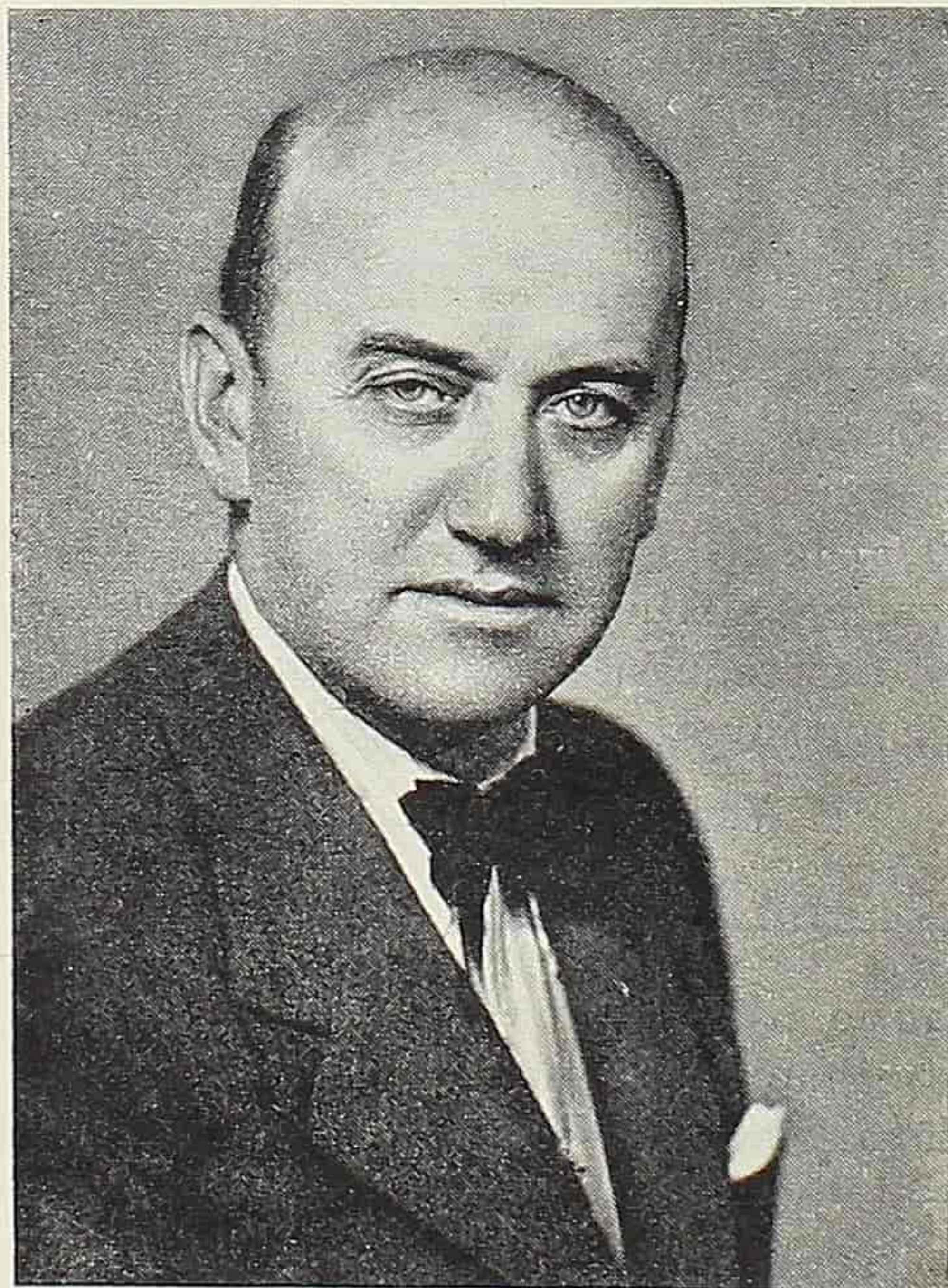

Dr. Sima Ilić,
lekar i šef poliklinike, predsednik

Dragomir Pavlović,
direktor Francuskosrpske banke, tajnik

ROTARY KLUB LJUBLJANA

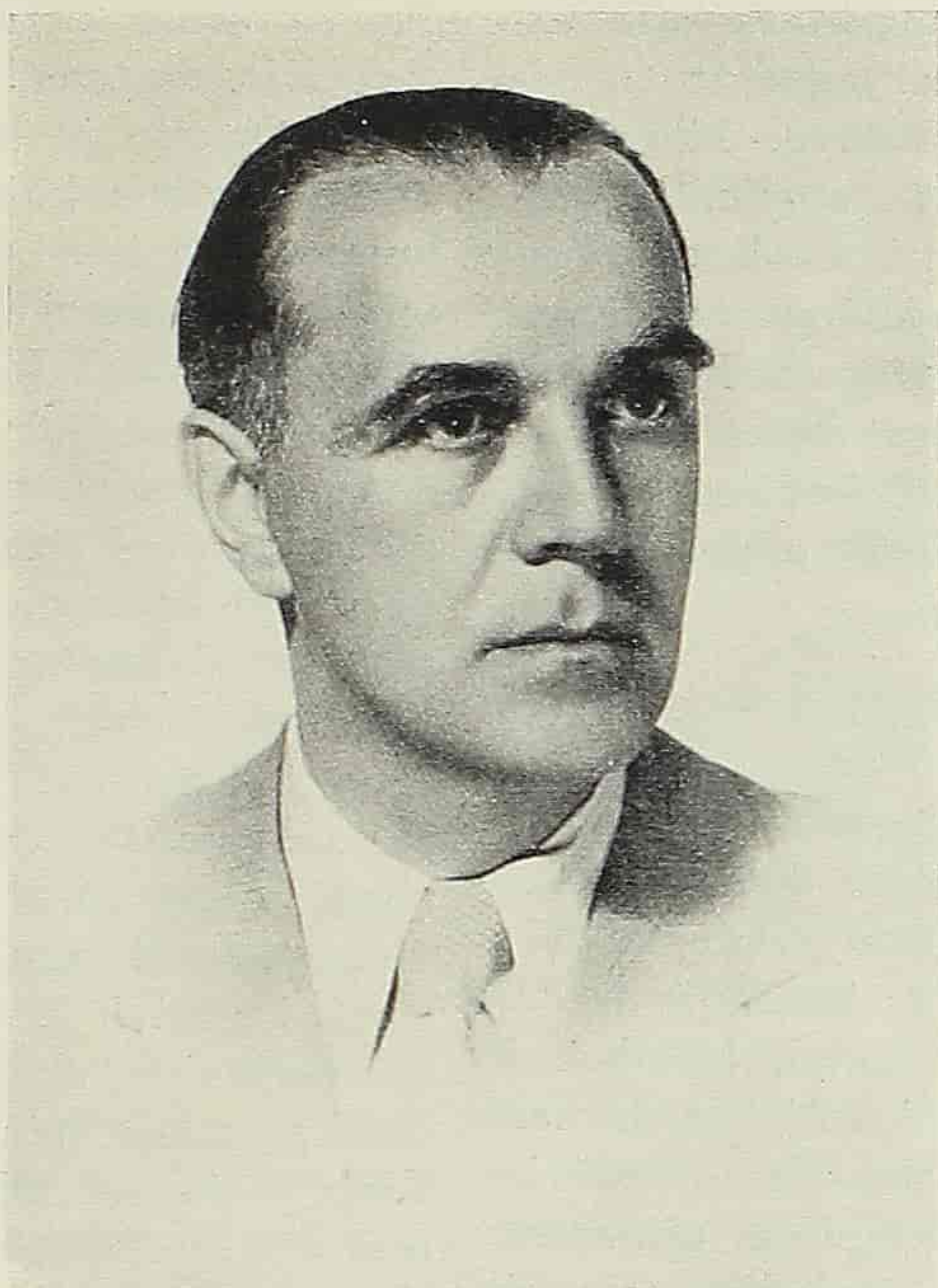

Dr. Adolf Golia,
glavni tajnik Zveze industrijcev v Ljubljani
predsednik

Drago Potočnik,
gospodarski urednik „Slovenca“, tajnik

ROTARY
KLUB
ZAGREB

Dr. Miljenko
Marković
gener. tajnik Saveza
novčanih i osigurava-
jućih zavoda
pretsednik

IZ NAŠEG DISTRIKTA

RAD NAŠIH KLUBOVA

BAČKA TOPOLA. — Rad prošlog meseca je protekao u znaku velike letnje vrućine i odsutnosti mnogih članova koji su na letovanju. 12-og o. m. održao je brat Gabor Pavle jedno veoma interesantno predavanje o razvijanju trgovine drva u današnjici, a brat Trbović je referisao o izletu na Dunav—Djerdap, prilikom svečanog 400-og sastanka bratskog Rotary Kluba iz Novog Sada. — Na poslednjem sastanku imali smo mile goste iz St. Bečeja, koji su tom prilikom pozvali naš klub u St. Bečej na jedan međuklupski sastanak.

BEOGRAD. — U toku jula, zbog toplog vremena sastanci su održani kao Ladies Night, sa damama i posvećeni drugarstvu. Predavanja nije bilo.

BITOLJ. — Juli mesec, mesec letovanja i odsustva smanjio je i u našem klubu frekvenciju i aktivnost. Na sastanku od 6/7 brat Ilić je upoznao

braću sa teškoćama ribara iz naše okoline sa današnjim administrativnim propisima. Referat o članku brata Dra Iva Belina „Teškoće u međunarodnoj trgovini“ održao je 15/7 brat R. Rizević. Diskusija po tome zadržala se je na koristima koje bi imala Južna Srbija od autarhije s obzirom na njene prirodne uslove. — Na sledećem sastanku, 27/7, brat M. Pjanić govorio je o nezgodama sadanjeg davanja pod zakup ribolova. Rešenje bi, prema nastaloj diskusiji, bilo u osnivanju ribarske zadruge. — Na predlog brata Djerasia rešeno je, da se tokom ove godine prikupi od svakoga brata po 100 dinara za nastavak sadjenja naše rotarske šume.

ČUPRIJA-JAGODINA-PARAĆIN. — R. K. Čuprija-Jagodina-Paraćin imenovao je počasnim članom svoga prošlogodišnjeg pretsednika brata Slavka Teokarovića, industrijalca iz Paraćina.

— Na svadbi omiljenog brata Mila Tasića, industrijalca iz Jagodine, između mnogobrojnih svatova, bilo je i dosta braće rotara iz Čuprije, Jagodine, Paraćina pa čak i iz Leskovca. Prilikom čestitanja održali su mladencima tople rotarske pozdrave brat Gattin iz Paraćina i brat Stevanović iz Leskovca. — Brat Čehov održao je veoma zanimljiv referat o poseti Doma Slepih u Zemunu.

DUBROVNIK. — Uslijed ferija smanjena je frekvencija članova kluba, ali je iz istoga razloga povećan posjet gostiju rotara iz pojedinih domaćih klubova. Boraveći u našem gradu na odmoru posjetila su nas braća iz R. C. Zagreb, Bitolj, Slav. Brod, Maribor i Osijek. Imali smo zadovoljstvo, da nas je jedan od gostiju br. Tasa Tasić iz Bitolja, upoznao s aktuelnim pitanjem o cijenama žitarica i izgledima u vezi s ovogodišnjom žetvom. Br. dr. Vidoević izvestio je sa svoga puta u Veneciju učinivši uporedjenje između tamošnjih i naših prilika u pogledu turizma. Br. dr. Bubalo upoznao nas je s pitanjem kolektivnoga ugovora između pomoraca i brodovlasnika. — Na jednome sastanku je bila prisutna Mrs. E. Gower, pretsjednica ženskih Rotary klubova Engleske i Irske. Kako redovno tako i ove godine prisustvuju našim ljetnim sastancima i sestre rotarke. — Klub je ponovno pokrenuo pitanje otvaranja zanatlijske škole u Dubrovniku.

KARLOVAC. — Mjesec juli kao početak nove rotarske godine počeo je u ovom klubu sa skupnim sastankom s damama, koji je bio i obilno posjećen, te je na istom reproducirao br. Slaviša Košćević predavanje održano u petrovgradskom Rotary klubu, „O šeširu i njegovoj historiji“, dodavši istom i svoje refleksije. Na drugom sastanku istog mjeseca t. j. dne 11. jula 1938. iznio je br. ing. Milorad Naumović prevod teme: „Što misli o rotarima pastgouverner 61. distrikta br. Vi-

gny“, o čemu se razvila vanredno živa diskusija. Sastanak održan dne 18. VII. 1938. posjetio je br. dr. I. Šorli, član kluba Maribor, koji je svojim ugodnim humorom opisao prilike i sve novosti iz svoga kluba i iz Maribora. Na sastanku od 25. VII. 1938. iznio je br. I. Navratil novosti iz fotografije. Klub je dao u mjesecu julu neke pripomoći lokalnim društvima. — Tokom mjeseca vršile su se pripreme na održanju medjugradskog sastanka klubova Banja Luka, Split, Sušak, Šibenik, Zagreb i Karlovac, koji se održa dne 14. augusta 1938., na Plitvičkim Jezerima, te su kako spomenutim klubovima, tako i ostalim klubovima ođslani i pozivi, a očekuje se obzirom na činjenicu, da u vrijeme tog sastanka padaju dva svetka, veći posjet. Klub je tokom mjeseca primio obilnu poštu iz inozemstva, napose iz Čehoslovačke, Norveške i Švedske, te Francuske i Belgije. Rad u klubu bio je dobar.

LJUBLJANA. — Julijska frekvencija je nekoliko niža radi dopustov. Budni pododbor za frekvencije pa se bo že pobrigal za izboljšanje frekvencije. Bilo pa je delo v klubu izredno zanimivo. — Predvsem nas je razveselil povratek guvernerja br. dr. Slokarja, ki je že 15. julija 1938 prišel med nas na sestanek in nam takoj povedal izredno mnogo o svoji poti na konvencijo v San Francisco ter o svojem delu na konvenciji, kjer je zelo aktivno sodeloval. Ta izvajanja br. guvernerja je dopolnil s svoje strani tudi br. dr. Lavrič, ki se je prav tako vrnil z dolge poti po Ameriki. Povedal nam je mnogo o zunanjih vtisih, ki jih je dobil na svoji dolgi poti, pa tudi o zdravstvenih ustanovah, katere je obiskal v Ameriki. Vrsto popotnih predavanj je zaključil br. dr. Stele, ki nam je popisal svoje enomesečno potovanje po Češkoslovaški republiki. Br. dr. Stele se je namreč udeležil zelo aktivno kongresa Pen-klubov, nadalje še kongresa umetnostnih zgodovinarjev v

Pragi. — V okvirju predavalnega programa je govoril še br. arh. Costaperraria o interesantni temi: o iskanju pitne vode na barjanskem terenu pri Blatni Brezovici, kjer nam je podal važne detajle. — V ostalem je bilo delo posvečeno še poročilom o preteklem rotarskem letu. Iz poročil br. Ljubiča je razvidno, da smo v preteklem rotarskem letu imeli 78% frekvence in je edino pastprezident br. dr. Krejči dosegel 100% frekvenco, kar nam je vsem najboljši vzgled. Iz poročila blagajnika br. Razingerja je posneti, da se je naš fond za pohabljenost deco zvišal že na 21.972'22 Din po stanju z dne 30. junija 1958.

MARIBOR. — Prvi sestanek tega meseca je bil v viničariji našega gostoljubnega br. Jurkovića v vinorodnih Pekrah. Sestanek je potekel v najintimnejšem razpoloženju in se je — po odredbi našega novega, železno disciplinobitnega br. predsednika — na žalost končal že opolnoči; pod danimi pogoji (šarmantna gostoljubnost br. Jurkovića in njegove soproge, romantična „preša“, prežlahtna pekrska kaplica in odlična bowla!) zares prezgodaj. Vsekakor želimo, da bi bil ta nepozabni sestanek simbolična uvertura v novo rotarsko leto: da bi naši bratje še naprej gojili tradicijo gostoljubnosti, bratstva in prijateljstva, kar je do sedaj tako iskreno vezalo vse člane našega kluba. — Na drugem julijskem sestanku smo pozdravili našega novega člana, br. Franja Novaka, bivšega člana Rotary kluba Zemun. Predavala sta br. Lipold in br. Štukelj o vsesokolskem zletu v Pragi. — Tretji sestanek je potekel v znamenju proslave šestdesetletnice našega ustanovnega in nato še večkratnega predsednika br. Sabothyja. Br. predsednik je mogel v svojem slavnostnem govoru le v najskromnejši meri povečati zasluge brata pastprezidenta Sabothyja za naš klub, saj so nepregledne in bodo ostale nevenljive. — Br. Roglič je

poročal o svojem potovanju z avtomobilom po Nemčiji. — Zadnji sestanek tega meseca je bil v romantično lepem kopališču na Mariborskem otoku. Predavala sta br. pastprezident Šlajmer in br. Roglič o nastanku in gradnji tega idiličnega kopališča, br. pastprezident Krejči pa je poročal o zdravilnih uspehih in o življenju v znamenitem zdravilišču Badgastein.

NIŠ. — I pored sezone odlaska na letovanje klub je normalno radio u toku meseca jula; sastanci su mu bili svi radni. Izvršena je primo-predaja dužnosti klupskih uprava u prisustvu br. St. K. Pavlovića, pastguvernera, koji je kod nas učinio prvu posetu kao Guverner i prvu kao pastguverner. Izabrani su članovi komponentnih odbora. Održana je sednica Upravnog odbora koji je doneo efikasne odluke za daljnji rad kluba. — Pored posete br. Pastguvernera St. Pavlovića bili su nam dragi gosti Ing. Jovan Rogulić — Vukovar, koji nam je održao i referat iz svoga zvanja pod naslovom „Aktuelni problemi poljoprivrede“, br. Toma Maksimović, pastpretsednik R. C. Vukovar, kao dragi gost upoznao nas je sa mnogo praktičnih rezultata u svome zvanju. — Osnovan je rotarski sto u Niškoj Banji, koji će funkcionisati samo za vreme banjске sezone. Sto je bio osrednje posećen u toku meseca jula. — Br. Ing. Tanasije Aritonović održao je predavanje „Proizvodnja duvana“. — Br. Dr. Milan Sokolović referisao je o radu stranih klubova, te se i ovom prilikom istakao kao najpogodniji član našega kluba da bude pretsednjik Odbora za medjunarodno služenje. — Dodeljena je nagrada po nagradnom tematu u Nedeljnoj trgovačkoj školi Niške trgovačke omladine. Tema je bila „Šta treba da radim da postanem dobar privrednik?“

OSIJEK. — Na prvom sastanku meseca jula predao je br. pretsjednik dr. Miler otstupajućem tajniku br. Štepan-

skom srebrnu košaricu u znak priznanja kluba za savjesno vršenje tajničke dužnosti u minulih 18 mjeseci. — Br. Brlić držao je iscrpivo i interesantno predavanje „O prehistorijskim iskopinama u Vučedolu kraj Vukovara“. Uslijed odsutnosti većega broja braće nije bilo u klubu znatnijih događaja. — U ručnu blagajnu sakupljeno je tokom mjeseca din 250.—

ПАНЧЕВО. На првом састанку извршен је избор нових члана за члана клуба и то бр. Радић Ђура, управника овд. поште и телеграфа. Бр. Исакловић је одржао предавање „Циљеви и задаци ротарства“. На другом састанку у јулу је гост бр. Симеоновц Тодор рекао, да Бугари од свега срца желе, да буду што тешње везани са братским југословенским народом. Присутан је био још један бугарски гост. Бр. Срдановић је предавао о соколском слету у Прагу. Последњи састанак је био одржан код бр. Хаизера у винограду крај Панчева. Том приликом је бр. Хаизер одржао предавање „О виноградарству“.

PETROVGRAD. — На prvom састанку је извршена primo-predaja dužnosti izmedju stare i nove uprave. — Novoizabrana uprava na čelu sa predsednikom bratom Dr. Ljubomirom Vasiljevićem, zahvalila se je staroj upravi koja je klub od osnivanja do danas uspešno vodila. Naročito je odatо priznanje pastpredsedniku bratu Dr. Luki Mijajevim, zato što je uspeo da stvori u mladom klubu iskreno prijateljstvo, a svojim taktičkim vođenjem podigao klub na onaj nivo koji mu pripada. — Nova uprava nije još izašla sa svojim programom rada. Taj posao je poveren odgovarajućim odborima. — Iz tajničkog izveštaja se vidi, da su članovi našeg kluba u prošloj rotarskoj godini posetili znatan broj naših i inostranih klubova. Izmedju ostalih posetili su Rotari klubove u Budimpešti, Pragu, Beču, Parizu, Rimu i Neuchatelу. — U toku tih putovanja našа braća iz

kluba su prevalili 25.640 kilometara. — Brat Eugen Kalaji održao je predavanje o trgovini žitaricama. — Frekvencija je ovoga meseca bila slaba, usled toga što su mnoga braća na osustvu. — Brat Miloš Stanojević se je vratio iz Praga gde je u svojstvu prosvetara Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, proveo tri nedelje oko organizovanja sleta. Brat Stanojević je za vreme boravka u Pragu redovno posećivao sastanke R. C. Praga, i predao dar našega kluba, venac opleten od žitnog klasja sa Rotarskim znacima, uz ove reči: „Kao što je čvrsto zbijeno klasje u ovome krugu, koji nema ni svoga početka ni kraja, tako isto je čvrsta i našа bratска ljubav koja isto tako nema ni početka ni kraja. Mi smo jedinstvena slovenska njiva, i nju niko ne sme i ne može kositi s jedne strane, a da mi ili Vi ostanemo na drugoj strani mirni.“ Predsednik sluba R. C. Praha brat Havel predao je bratu Stanojeviću zastavicu svog kluba sa rečima: „Ponesi ovo braći u Petrovgrad i reci im, da smo dirnuti takvom pažnjom i da im poručujemo ovo: Čehoslovaci su uvek bili na strani pravde, sa dubokim uverenjem da pravda mora pobediti“.

SOMBOR. — Mesec juli stoji u znaku letnjeg odmora članova. Početkom meseca naimenovani su razni odbori kluba, pretresan je godišnji izveštaj o radu i finansijskom stanju kluba kao i budžet za ovu godinu koji ostaje kao i prošlogodišnji. O osnovnoj nastavi po selima održao je vrlo lepo predavanje br. Isa Popović. Izneo je današnje stanje školstva po selima, po hadjanje škole od strane dece poljoprivrednika, koji često puta izostaju iz škole. Učitelj-pionir kulture, mora te slučajeve po zakonu da prijavi, ali te prijave imaju vrlo retko željeno dejstvo, jer se iz raznih obzira često ne primenjuju zakonski propisi. Na kraju učitelj zbog savesnog vršenja svoje dužnosti postaje najnepopularniji čovek u sredini gde mora da živi. —

O novoj pšenici referisao je br. Ivan Kristoforović. Osvrnuo se na količinu prinosa koja je za cca 50% veća od prošlogodišnje i na odličnu kakvoću, jer pšenica ima danas oko 84 pa i 86 kg. hektolitarsku težinu sa cca 40% lepka, — dakle prava prekookeanska pšenica. Da se osigura i malo vedrine, ing. Balog servirao je „običaje iz dobrih starih vremena“. Duhovito je izneo saobraćajne prilike u 16—17 veku, osvetljenje sa svećama, kako su kraljevi jeli prstima kao i ostale nama danas vrlo smešne stvari, dokazujući time da je danas ipak bolje. „O zubima i zubnim bolestima“ referisao je br. Dr. Grgurov. Naročito je istakao razne vrste obolenja, njihove uzroke i način lečenja. Govor Sir Samuela Hoara pročitao je u prevodu br. Müller, koji je ostavio dubok utisak, a o radu i životu švajcarskih rotara u jesenjim zasedanjima referisao je br. Kristoforović plastično prikazujući njihov lep, marljiv i složan rad. Otpočeo je već rad na sastavu programa za novu godinu i čim se braća vrata sa letovanja pristupiće se konačnom redigovanju i meritornom radu.

SPLIT. U toku mjeseca jula održana su 4 redovna sastanka sa 71% frekvencije i ako u ovim toplim ljetnim mjesecima braća rado idu na dopust bježeći od nesnosne vrućine. — 13. jula održao se redovni sastanak u podrumu br. Zrnčića, gdje je domaćin prije službenog sastanka održao zorno predavanje o cjelokupnom poslovanju vezanim za ovako veliki podrum, koji je uredjen po svim pravilima dobro uredjenoga podruma. Braća su s osobitim interesom pratili razlaganja br. Zrnčića. Slijedeći sastanak kao Ladies Nigth priredjen je u ubavim Kaštelima s brojnim učešćem sestara. Ovaj sastanak bio je posvećen drugarstvu. Uz prijatan razgovor i ples potrajao je do poslije pola noći. — 9. jula više je braće iz našeg kluba posjetilo R. C. Šibenik, gdje je održan Ladies Night

na imanju br. Šupuka na slapovima Krke. — Tijekom jula posjetio je naš klub br. rotar Jaroslav Šindler, član R. C. Praga, koji je bio na proputovanju kroz Split i zadržao se tri dana samo zato, da bi mogao da učestvuje jednom bratskom sastanku u Splitu. Donoseći pozdrave braće iz Prage ističe, kako su se svi učesnici iz Jugoslavije na svesokolskom sletu mogli uvjeriti o velikoj i nepobjedjenoj ljubavi Čehoslovaka prema Jugoslaviji i završava pozdrav sa željom koju gaje svi Čehoslovaci, da se u ovim teškim vremenima ostane rame uz rame.

STARA KANJIŽA. — U toke meseca jula, održana su četiri sastanka. Sastanci su održavani u bašti hotela „Molvay“. Na prvom sastanku izvršena je primo-predaja dužnosti stare uprave novoj upravi, kojoj je na čelu pretседnik brat Stipanić. — Brat Stipanić primajući znake pretседništva, prve svoje reči uputio je našem ljubljennom Kralju Nj. Vel. Petru II. zatim našem počasnom doživotnom guverneru Nj. Vel. knezu namestniku Pavlu, kao i celom kraljevskom domu, želeći im dug život. — Zatim brat Stipanić upućuje pozdrave našem uvaženom bratu guverneru dr. Slokaru, kao i pastguverneru dr. Stojadinoviću povodom trogodišnjice njegove vlade. — Pročitano je predavanje, održano u R. C. Petrovgrad „Pobačaj sa socialnog gledišta“ sto su braća veoma pažljivo saslušala. Isto tako raspravljano je pitanje reda vožnje, kao i uvodjenje potpune dnevne službe na telegrafu i telefonu kod ovdašnje pošte. U cilju upoznavanja sa radom ostalih klubova, brat pretседnik Stipanić obićiće sve klubove u okolini. Več 6. jula obišao je bratski klub u Subotici, gde je prisustvovao sastanku. Bio je veoma srdačno primljen.

SUBOTICA. — Zbog letnjih praznika nisu u klubu održavana predavanja. Brat Kostić održao je vrlo zanimljiv referat o svojim utiscima sa Sokolskog Sleta u Pragu, veličajući samu pri-

redbu i njen slovenski duh. — Posle dugih predradnja konačno je privedena u život zamisao brata pastpretsednika Rotha: osnivanje jednoga slobodnog udruženja, kome bi bila svrha da sve svoje sange stavi u korist oživljavanja privrede našeg grada. S tim u vezi i učuvanje i proširenje njegovih kulturnih tekovina. — O ovoj svojoj zamisli govorio je brat pastpretsednik još svojevremeno u klubu, koji mu je pružio potpunu podršku i saradnju. — Posle dugih pregovora s raznim privrednim grupacijama osnovano je „Udruženje za unapredjivanje privrede grada Subotice“ za učešće sviju prinudnih udruženja, i uz lep odziv slobodnih profesija. Novo udruženje odmah je osnovalo sekciju „Subotičke privredne nedelje i izložbe“, koja će se održati u Subotici početkom oktobra. Na toj izložbi, koja će biti postavljena na širokoj osnovi, pokazaće se razvoj subotičke industrije, trgovine i zanatstva. Obzirom na poljoprivredni karakter našega grada naročita će se pažnja posvetiti poljoprivredi, poljoprivrednoj i stočarskoj izložbi, konjskim trkama, nagradnim uzornim oranjem itd. Jasno je, da neće izostati ni kulturne manifestacije. Pretsednik ovog Udruženja brat je Kosta Kapamadžija. Naša su braća zauzela i dva potpretsednička mesta i to: sadanji naš pretsednik brat Dr. Lipozenčić i pastpretsednik brat Roth. U Upravnom odboru zastupana su sledeća naša braća: Conen Vilim, Ivković Joco, Nićin Milivoj, ing. Zvonko Stilinović i Teke Antun. U nadzornom odboru zastupljen je brat Draganić Milan. — Odbor Udruženja i njegove sekcije rade permanentno, te se očekuje, da će ovogodišnja priredba uspeti u zamišljenom obimu, a u ostvarenju našega zadatka: služenje zajednici. Bratu pastpretsedniku Rothu zahvaljuje naš klub na njegovom neumornom radu, koji je uložio u ostvarenju svoje pohvalne zamisli: služiti našem gradu.

SUŠAK. — Početkom mjeseca preuzeo je novi odbor upravu za novu rotarsku godinu. Njegova je prva briga bila, da provede izbore za nove komponentne odbore i pododbore, da ne bi došlo do zastoja u radu u klubu. Sa svrhom, da se što više proširi naše medjusobno drugarstvo i društveni život, odlučeno je, da se za vrijeme ljetnih mjeseci na sastanke i to poslije zaključka službenoga dijela, pozovu i naše sestre rotarke. Sastanak od 27. jula održan je u gostoljubivom domu br. potpretsjednika Milorada Smokvine u Kostreni. Sastanak je protekao u najvedrijem raspoloženju, a trajao je do iza pola noći. Za nevoljne sabrano je tokom mjeseca Din 790.—

ŠIBENIK. — Početak nove rotarske godine naš klub je proslavio velikim medjugradskim sastankom između Splita i Šibenika na slapovima Krke dana 9. VII. t. g. uz prisustvo velikog broja gostiju, rotara i nerotara. — Na tom sastanku održao je lijepi i značajni govor pretsjednik br. Žaja, pozdravivši sve mile goste i zaželimši svima mnogo sreće i ustrajnosti u novoj godini rada, koja nam prethodi. — Govorili su još br. Kostić iz Leskovca, br. Katalinić iz Splita, dr. Marušić i Miloš Šupuk, a u ime gosta nerotara, pozdravio je sastanak šoljan, kao najstariji između prisutnih. — Ovog mjeseca održana su 4 sastanka kao i prva sjednica novog odbora za ciljeve i zadatke, na kojoj je br. pretsjednik izrazio želju za što skoriji sastav programa rada pojedinih odbora, koji su već formirani na čelu sa novim pretsjedateljima Ljubičićem, Antićem, Ježinom, Rismondom i Vičićem. — Mali komitet jadranskih klubova imade kao pretsjedatelja br. Žaju, a zamjenika šimu Ježina. — Naš će klub pod vodstvom nove uprave nastaviti započetim radom i uznastojati na ostvarenju svih zadataka, koje si je postavio u program.

VARAŽDIN. — 16. jula je klub svečano proslavio svoj 400 sastanak u

lječilištu Varaždinske Toplice (15 km od Varaždina) u prisustvu mnogo gostiju, rotara i drugih. Svečani sastanak uspio je vrlo dobro. Navlastito gajenju drugarstva bio je posvećen vrlo uspješni sastanak koji je klub održao u vinogradu br. Čepanca. Iz kluba je istupio, zbog preseljenja u Beograd, br. ing. Jaroslav Hajek. Održana su predavanja i izneseni su ovi izvještaji: br. ing. Fridlender o svom putu Zagreb-Milano i natrag avionom, br. Deduš o Vatroslavu Jagiću i br. dr. Lajtner o svom putu po Italiji i Švajcarskoj. — Klub su posjetili prigodom 400 sastanka i drugi nerotari: gg. Perko Dragutin, varaždinski gradski načelnik, Baranović Krešimir, direktor zagrebačke opere i dr. Bril Žiga, inspektor Min. poljoprivrede, te gđa Šestak iz Varaždina; sestre: gđe Cepanec i Damaška; rotari: gg. inž. Alaupović, Axelrad, Brovet, ing. Dupski, Horvat, Knežević, dr. Leustek, dr. Mašek, dr. Mlinarić, dr. Šenoa Branko, dr. Šenoa Slaviša, Širca i Šolc, svi iz R. C. Zagreb.

VELIKA KIKINDA. — Znatian broj našega kluba je na letnjem odmoru. Zbog toga se na sastancima ne drže predavanja već se vreme posle bele trpeze provodi u drugarskom nevezanom razgovoru u ugodnoj bašti Jugoslovenskog Doma Kralja Petra I Oslobođioca. — Održao je svega jedan referat brat dr. Sremac o svojoj poseti Rotary klubu Praha, o prijateljskom i prisnom njegovom prijemu od strane braće iz Praga kao i o bogatim utiscima sa X. Sveslovenskog sokolskog sleta u Pragu. — Sa R. C. Stari Bečej vode se pregovori o uzajamnoj poseti.

VUKOVAR. — S toplim govorom punim rotarskih misli predao je dosadašnji pretsjednik, brat Tomo Maksimović na 298. sastanku od 4. jula upravu kluba novom odboru, kojom prilikom je tajnik, br. Depolo podnio iscrpiv izvještaj o radu kluba na minuloj rotarskoj godini. Pored uobičajene statistike u tome izvještaju bio je vrlo du-

hovito iznesen portret svakoga člana u vezi s njegovim radom i ulogom u klubu. Novi pretsjednik br. Goldstein pored ostaloga izlaže u 12 tačaka sugestije, koje bi trebalo nastojati provesti u toku ove godine. — Na 299 sastanku izvještava br. ing. Rogulić o svom posjetu u R. C., Niš, gdje je održao referat o aktuelnim poljoprivrednim pitanjima u Jugoslaviji, koja on grupira ovako: žitno pitanje, kukuruz i njegov značaj za poljoprivrednika, veličina gazdinstava u našoj zemlji i potreba reforme seljačkoga nasljednog prava. — 17. jula sudjelovao je naš klub u lijepom broju sa sestrama i drugim članovima porodica na izletu u Majevicu, koji je priredio R. C. u osnivanju Brčko. Cio jedan dan provela su braća u lijepoj prirodi iskorišćujući i ovu priliku za uzajamno upoznavanje i produblivanje bratskih odnosa između našega kluba i R. C. Brčko. — Dana 31. VII. o. g. proslavio je klub 500-ti jubilarni sastanak u vidu drugarske večeri u vinogradu braće Steiner uz učešće braće iz R. C. Brčko i Osijek. U zvaničnom djelu sastanka, koji je održan u prostorijama trgovačkoga udruženja, iznijet je kratki historijat o postanku kluba i njegovom radu kroz proteklih 6 godina. Predavanje o rotarskoj ideologiji održao je br. ing. Funtak.

ZAGREB — Juli i avgust su oni mjeseci, kada frekvencija znade pasti čak ispod 60%. Razlog je poznat — ferije su, veliki je broj članova odsutan. Prvi sastanak u novoj rotarskoj godini održan je u odsutnosti novog pretsjednika, koji je istoga dana s nekoliko članova kluba prisustvovao sastanku Rotary kluba Sofia. Gost rotar T. T. Austin (R. C. Bexhill on Sea, Engleska) zahvalivši se na pozdravu pretsjedatelja, kaže, da se nalazi već nekoliko dana na putu kroz našu lijepu zemlju, u kojoj je naišao svuda na vrlo lijepi prijem. Vrlo žali da su krasote ove zemlje tako malo poznate u njegovoj domovini,

jer bi posjet njegovih sunarodnjaka bio mnogo veći.

Sastanak od 11. jula imao je samo jednu točku dnevnoga reda: izvještaj o putu u Bugarsku. Boravak u Bugarskoj bio je doživljaj prvoga reda. To je bio utisak svih članova, kada su saslušali iscrpive izvještaje trojice učesnika: pretsjednika dr. Miljenka Markovića, ing. Vladimira Žepića i Veljka Vasića.

Sastanak od 18. jula o. g. održan je u vrtu restauracije Zagrebačke Pivovare, čiji je zakupnik rotar ing. Viktor Horvat. Rotar Stanko Širca izvijestio je iscrpivo u ime trinaestorice učesnika o proslavi 400-tog sastanka Rotary kluba Varaždin u Varaždinskom Toplicama. Pretsjednik dr. Miljenko Marković iznio je opširno predavanja rot. Alkalaja u beogradskom klubu o novom državnom zajmu i ulozi Državne hipotekarne banke u njemu. Prikazivši predavanje pretsjednik sa svoje strane

napominje, da novi državni zajam predstavlja tek polovicom slobodnu finansijsku operaciju na novčanom tržištu, pošto je plasman polovine toga zajma u pojedinim tranšama osiguran sa strane državnih novčanih ustanova, privatnog i socijalnog osiguranja, te novčanih zavoda i privrednih zadruga u smislu nove uredbe o obrazovanju rezervnih fondova i njihovom djelomičnom ulaganju u drž. vrijednostne papire, koja je ovih dana stupila na snagu. Govorio je zatim o novoj uredbi, a iza njega uzeo je riječ Marko Bauer i iznio je opravdane razloge zašto je industrija izuzeta ob obaveze obligatnoga stvaranja rezervnih fondova.

Zadnji je sastanak u mjesecu bio posvećen „drugarstvu“ i održan je u vinogradu rot. dra. Stjepana Mlinarića. Sastanak je potekao u najugodnijem raspoloženju.

PROMENE U ČLANSTVU:

NOVI ČLANOVI:		
Mesto, ime, prezime i zanimanje	Klasifikacija	Adresa: poslovna privatna
PANČEVO: 1. Radić Gjura, upravnik pošte	Poštanska služba Post Service	Zmaj Jovina ul. 4 Tel. 56-001 Save Tekalije ul. 4 Tel. 56-002
MARIBOR: 1. Franjo Novak, tovarnar	Izdelovanje tanina Tanning Materials	Tovarna strojil, Majšperk, Maribor, Koroščeva 45
ISTUPILI IZ KLUBA:		
ĆUPRIJA-JAGODINA-PARAĆIN: Jakovljević Slavko		
BANJA LUKA: Gojko Guteša, zbog premeštaja		
NIŠ: Mr. ph. Vlajko Fredić		
PETROVGRAD: Andro Franasović, zbog preseljenja		
VARAŽDIN: Ing. Jaroslav Hajek, zbog preseljenja		

GDE SE SASTAJU I GDE OTSEDAJU ROTARI?

<p>BAČKA TOPOLA KAFANA BAKAJI (utorak, 20 h)</p>	<p>MARIBOR KAZINO VEL. KAVARNA (ponedeljak, 20 h) Café-Restaurant-Bar</p>
<p>BANJA LUKA HOTEL PALACE (petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, kafana</p>	<p>NIŠ HOTEL »PARK« (sreda, 20 h) topla i hladna tekuća voda, naj- moderniji komfor, garaža, cen- tralno grejanje itd.</p>
<p>BEOGRAD HOTEL SRPSKI KRALJ (poned., 20 h) topla tekuća voda, centr. gre- janje, vodeći hotel u Beogradu</p>	<p>NOVI SAD TRGOVAČKI DOM (petak, 20 h)</p>
<p>BITOLJ GRAND HOTEL JEVTIĆ (sreda, 20 h) vodeći hotel u Bitolju, tekuća voda u sobama, garaža</p>	<p>OSIJEK GRAND HOTEL (četvrtak, 20 h)</p>
<p>ČUPRIJA-JAGODINA-PARAČIN KANTINA ŠEĆERANE (petak, 20 h)</p>	<p>PANČEVO PIVARA WEIFERT (sreda, 20 h)</p>
<p>DUBROVNIK GRAND HOTEL IMPERIAL (četvrtak, 20 h) vodeći hotel u Dubrovniku</p>	<p>PETROVGRAD HOTEL VOJVODINA (sreda, 20 h)</p>
<p>KARLOVAC VELIKA KAVANA (ponedeljak, 20 h)</p>	<p>SARAJEVO Vodeći HOTEL EVROPA hotel (poned., 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd.</p>
<p>LESKOVAC HOTEL KOSTIĆ (četvrtak, 20 h) tekuća voda u sobama</p>	<p>SKOPLJE HOTEL BRISTOL (petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd.</p>
<p>LJUBLJANA GRAND HOTEL UNION (sreda, 20 h) topla i hladna tek. voda, centr. grej., vodeći hotel u Ljubljani</p>	<p>SLAVONSKI BROD HOTEL CENTRAL (ponedeljak, 20 h)</p>

<p>SOMBOR HOTEL LLOYD</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>VARAŽDIN GRAND HOTEL NOVAK</p> <p>pionir hotel svih staleža</p> <p>(petak, 20 h)</p>
<p>SPLIT HOTEL CENTRAL</p> <p>topla i hladna tekuća voda: kafana itd.</p> <p>(sreda, 20-30 h)</p>	<p>VELIKA KIKINDA</p> <p>U klupskim prostorijama Francuskog kluba u domu Kralja Petra Oslobodioca</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>STARA KANJIŽA HOTEL MOLVAI</p> <p>(ponedeljak, 19-30 h)</p>	<p>VINKOVCI HOTEL LERNER</p> <p>(utorak, 20 h)</p>
<p>STARI BEČEJ HOTEL IMPERIAL</p> <p>tekuća voda, centralno grejanje, garaža</p> <p>(petak, 20 h)</p>	<p>VRŠAC HOTEL SRBIJA</p> <p>(utorak, 20 h)</p>
<p>SUBOTICA RESTAURANT LLOYD</p> <p>(sreda, 20 h)</p>	<p>VUKOVAR GRAND HOTEL</p> <p>(nedeljak, 20 h)</p>
<p>SUŠAK PARK HOTEL</p> <p>(sreda, 20 h)</p>	<p>ZAGREB GRAND HOTEL ESPLANADE</p> <p>vodeći hotel u Zagrebu</p> <p>(ponedeljak, 20 h)</p>
<p>ŠIBENIK GRAND HOTEL KRKA</p> <p>tekuća voda, centr. grejanje garaža itd.</p> <p>(četvrtak, 20-30 h)</p>	<p>ZEMUN HOTEL CENTRAL</p> <p>topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd.</p> <p>(četvr., 20 h)</p>

„Croatia“

TVORNICA PORTLAND CEMENTA D. D.

Zagreb, Palmotićeva ul. 56

BR. TEL. RAVNATELJSTVA 23-357. POSLOVNICE 23-358

PROIZVADJA

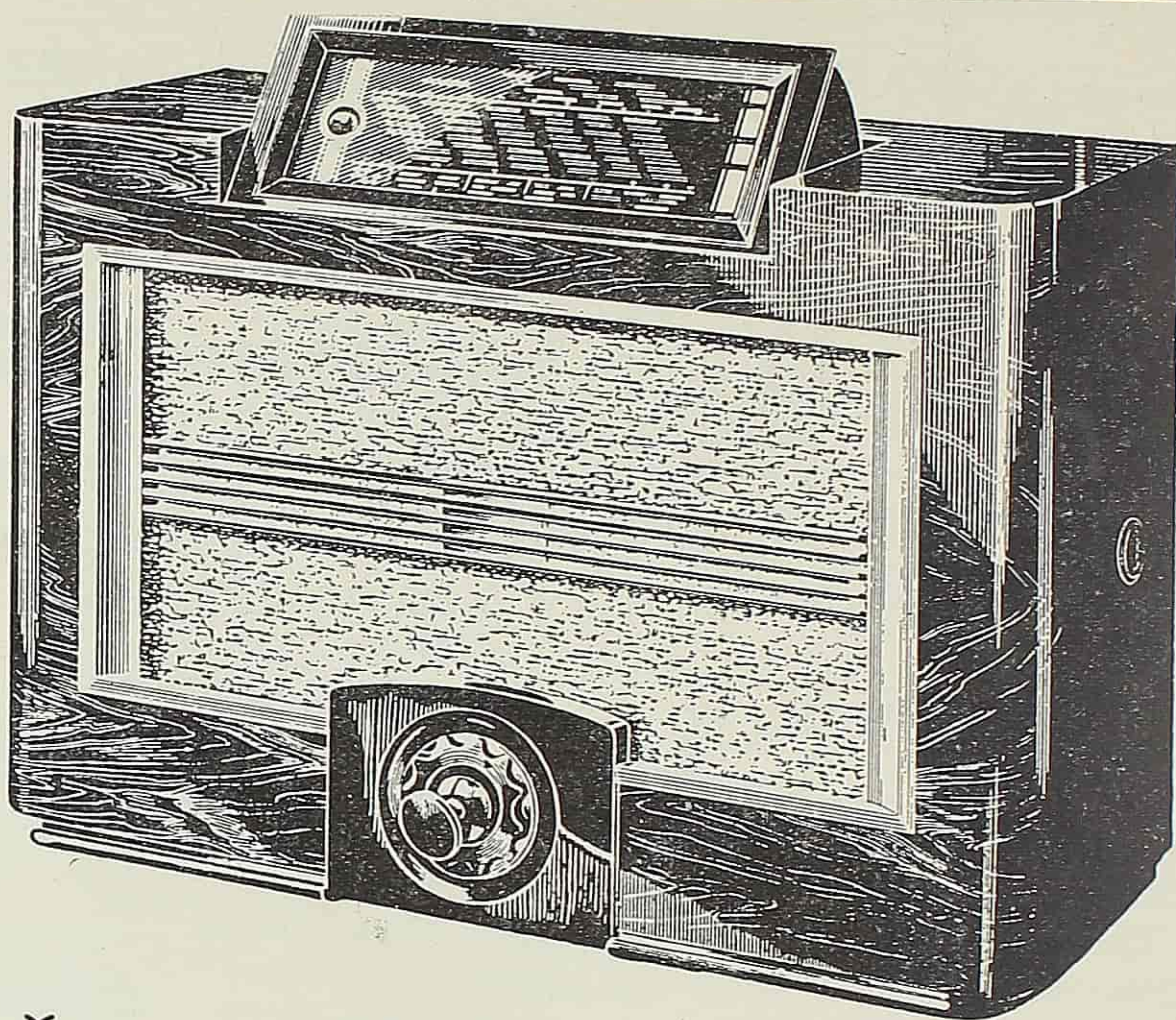
„CROATIA“ PORTLAND I „CROATIA“ SPECIAL CEMENT

77. DISTRIKT R. I.

PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA

IZVEŠTAJ ZA MESEC JULI 1958 GOD.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova konec meseca	Broj održanih sastanaka	Prosečni broj pris. članova	Prosečni mes. postotak	Sastanci sa 100% prisut.	Primedbe
1	Bačka Topola . . .	17	4	12.75	74.97	0	
2	Banja Luka . . .	16	5	9.80	62.31	0	
3	Beograd	54	4	17.75	32.87	0	
4	Bitolj	19	4	11.50	60.52	0	
5	Čuprija-Jagodina- Paraćin	20	4	12.—	60.—	0	
6	Dubrovnik	19	4	10.75	56.57	0	
7	Karlovac	24	4	22.50	97.75	0	
8	Leskovac	21	4	11.20	53.77	0	
9	Ljubljana	38	4	24.50	64.475	0	
10	Maribor	44	4	28.25	64.51	0	
11	Niš	17	4	12.75	71.89	0	
12	Novi Sad	35	5	23.20	66.28	0	
13	Osijek	31	4	20.50	66.13	0	
14	Pančevo	30	4	26.—	87.49	0	
15	Petrovgrad	25	4	21.25	85.—	0	
16	Sarajevo	30	4	18.50	62.—	0	
17	Skoplje	29	4	19.93	57.80	0	
18	Slavonski Brod . .	20	4	18.—	88.80	1	
19	Sombor	17	4	12.25	72.04	0	
20	Split	20	5	14.25	71.—	0	
21	Stara Kanjiža . . .	21	4	12.25	58.32	0	
22	Stari Bečej	19	4	12.50	64.48	0	
23	Subotica	30	4	18.50	61.62	0	
24	Sušak	31	4	21.25	68.55	0	
25	Šibenik	18	4	11.25	61.43	0	
26	Varaždin	25	5	18.80	75.20	0	
27	Velika Kikinda . .	17	4	11.—	64.68	0	
28	Vinkovci	16	4	11.75	73.43	0	
29	Vršac	20	4	12.25	62.50	0	
30	Vukovar	17	4	14.60	85.88	0	
31	Zagreb	51	4	31.—	58.59	0	
32	Zemun	26	4	13.75	53.82	0	
	Ukupno	817	133	536.53	2144.675	1	
	Prosečno	×	×	16.766	67.021	×	

Čudo radio tehnike

PHILIPS „Mazurka 890“

Radio - automat, prijemnik sa svim rafinementima moderne radio tehnike! Ekskluzivni pronalasci ovog prijemnika iznenadiće i najvećeg probirača.

Pregledajte bez obaveze ovo čudo kod naših trgovaca

P H I L I P S R A D I O

»Slavija«

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA
D. D.

BEOGRAD, ZAGREB, LJUBLJANA,
SARAJEVO, NOVI SAD, OSIJEK

GENERALNO RAVNATELJSTVO V LJUBLJANI

KNJIGE, REVIJE, ČASOPISE, TRGOVSKE IN VEČBARVNE TISKOVINE, DIPLOME, VREČICE ZA SEMENA, KAKOR TUDI VSE KARTONAŽNE IZDELKE IZVRŠUJE TOČNO IN PO ZMERNI CENI

J. Blasnika nasl.

UNIVERZITETNA TISKARNA,
LITOGRAFIJA IN KARTONAŽA
D. D.

Ljubljana - Breg 10-12

Zadružna gospodarska banka d. d. **v Ljubljani**

Podružnice:

BLED • KRANJ • MARIBOR
NOVI SAD • SPLIT

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje